

Uunga

Aatsitassanut oqartussat

Allakkiap suunera

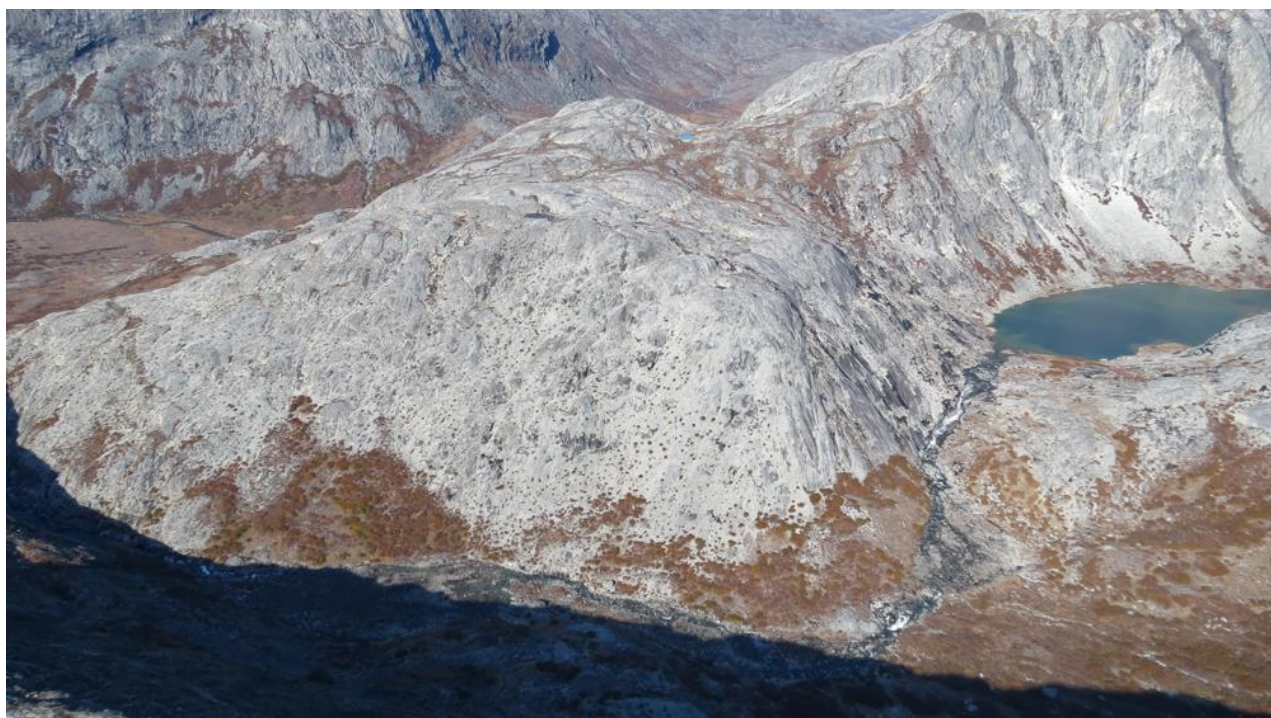
Suliniummi Sularisassat Allattorsimaffiannut missingiut

Ulloq

11. marsi 2021

MAJOQQAP QAAVA

INUIAQATIGIINNUT SUNNIUTISSANIK NALILERSUINERMUT (SULINIUMMI SULIARI-SASSAT ALLATTORSIMAFFIAN- NUT/ TOR-IMUT) MISSINGIUT

IMARISAI

1.	Aallaqqaasiut	2
2.	INUIAQATIGIINNUT SUNNIUTISSANIK NALILERSUINERUP SIUNERTAA	4
2.1	ISN-imik ingerlatsineq	4
2.2	Inatsisitigut sinaakkutit	6
3.	Suliniut pillugu allaatigisaq	8
3.1	Suliniutip inissisimaffia	8
3.2	Sumiiffimmi pissutsit	9
3.3	Majoqqap Qaavani suliniut	11
4.	Suliniutip inooqatigiinnut tunngasunut aamma inuiaqatigiinnut sunniutigisinnaasai	19
4.1	Suliaqarneq	20
4.2	Ilinniarneq	29
4.3	Aningaasaqarnikkut sunniutit (suliaqarnerunngitsoq)	31
4.4	Pisortaarfik aamma ataqatigiinnermut aaqqiinerit	33
4.5	Sunniutit sinneruttut	42
5.	Soqutigisaqartunik ilanngutititsineq	46
5.1	Soqutigisaqartut kikkunerinik paasiniaaneq	46
5.2	Ilanngutitsinerup ingerlanera	49
6.	Tigusiffiit atorneqarsimasut allattorsimaffiat-mik	51

1. AALLAQQAASIUT

Greenland Anorthosite Mining-ip (GAM-ip) suliniutitut siunnersuutaanut 'Majoqqap Qaava'-ta inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalilersuineq (ISN)-imut Terms of Reference (TOR)-mut (Suliniuummi Suliarisassat Allattorsimaffiat)-nut missingiummik nalunaarusiaq una imaqarpoq.

GAM tassaavoq aatsitassarsiornermik suliffeqarfik Kalaallit Nunaanni angerlarsimaffilik 2019-mi pilersinneqartoq, aningaasaliisunillu namminersortunit arlalinnit pigineqartoq, Kalaallit Nunaata soraarnerussuteqalernissamut aningaasaateqarfia SISA, Vækstfonden¹aamma Greenland Venture^{2,3}. GAM-ip Majoqqap Qaavanik suliniuteqarnerup ineriartortinnissaani piiaalluni atuisinnaanermut akuersissummik qinnuteqarnissani piareersaleruttarpaa. Suliniutip siunertaraa Kalaallit Nunaanni anorthosit-ip piarneqarnissaa suliarineqarnissaalu, taannalu assigiinngitsut tunisassiarineqarneranni atorineqarsinnaavoq, taakkununga ilaallutik glasfiber-i, kiffiutissat/sanaartukkani oqorsaatis (rockwool), qalipaatinik tunisassiornermi immiissutit (fillers) kiisalu atortussat aluminiumimik tunngavillit allat tunisassiarineqarnerini.

Majoqqap Qaava Qeqertarsuatsiaat Kangerluata qinngua 'tungaani inissisimavoq. Suliniut Nuuummiit 130 km missaanni kujammut-kangimut aamma Qeqertarsuatsiaaniit 40 km avannamut-ka-ngimut inissisimavoq. Qeqertarsuatsiaat nunaqarfiuvoq anginngitsoq 169-inik inulik⁴. Ataatsimut isigalugu suliniut imaqassaaq ujaqqanik piiaavimmik ammasumik immaqalu sinerissamiit 12 km-inik ungasissusilimmi inissiivik aamma aatsitassarsiorfiup illoqarfittaa atajuartoq sinerissamiittoq najugaqarfinnik, aserorterivimmik aamma immikkoortiterivimmik, inissiivimmik aamma umiarsualiveqarfinnik imaqartoq. Saniatigut aatsitassarsiorfiup illoqarfittaatalu akornanni aqqusinniortoqassaaq (15-18 km). Ukiumut tunisassiarineqartussat atortussat inerlugit suliarineqareersut 300.000 aamma 800.000 tons akornanniissasut ilimagineqarpoq.

Qinnuteqarnerup ingerlanerata ilaatut GAM-ip kissaatigaa suliniutip inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalilersuinerimik (ISN) tunniussissalluni, tassanilu suliniutip sunniutigisinnaasai allaaserineqarput, aamma sunniutit ajoqutaasinnaasut annikillisarinarlugit pitsaasumillu sunniutaasinnaasut sapinngisamik annertusarinarlugit⁵ suliniutit suut GAM-ip aallartinniarnerei.

SSI-mut missingiummi uani GAM-ip kissaatigaa:

- ISN-ip ingerlanneqarnera siunertaalu allaaseralugit nassuiassallugit
- Suliniut allaaseralugu nassuiassallugu, tassunga ilaallutik inuiaqatigiinni sumiiffimmilu pissutsit, suliniutip inissisimanera suliniutillu sannaani ilaasut pingaarnerit
- Suliniutip Kalaallit Nunaannut, sumiiffimmut innuttaasunullu ataasiakkaanut sunniutai pingaarnerit takutissallugit
- Soqutigisaqartut pingaarnerit allaaserissallugit aamma taakku sulinerup ingerlaqqinnerani qanoq ilaatinnaannut siunnersuut.

ISN-imut nalunaarusiaq pillugu SSI inaarlugu naammassisaq missingiut una aamma tamanik tusarniaaqaarneq tunngavigalugit suliarineqassaaq.

¹ Vækstfonden tassaavoq danskit naalagaaffiata aningaasaliinerimut aningaasaateqarfia. Aningaasaateqarfik suliffeqarfinnik alliertortunik pilersitsinerimut ikiuuttarpoq aningaasanik piginnaanernillu neqeroorteqarnermigut .

² Greenland Venture A/S tassaavoq suliffeqarfik tapiisartoq, Kalaallit Nunaanni Namminersortutik Oqartussanit pilersinneqartoq pigineqartorlu.

³ Anorthosit-imik suliniut suliffeqarfinnik Greenland Gold Resources Ltd.-imit pigineqarsimagaluarpoo, akuersissulli 2020-p naalernerani Kalaallit Nunaanni suliffeqarfinnik Greenland Anorthosite Mining ApS-imut nuunneqarluni.

⁴ Naatsorsueqqissaartarfik, Sumiiffinni inuit 1. januar 1977-2020 naatsorsuutigalugu (BEDST4) sumiiffinni inuit

⁵ Taassuma saniatigut GAM aamma ASN-mik tunniussivoq, tassanilu suliniutip avatangiisinut sunniutai allaaserineqarput.

Nalunaarusiaq ima ilusilerneqarpoq **immikkoortoq 2-mi** ISN-imik suliaqarnerup siunertaa taassumalu ingerlanneqarnera allaaaserineqarluni, **immikkoortoq 3-mi** suliniut inuiaqatigiinni aamma suniiffimmi pissutsit allaaaserineqarput. **Immikkoortoq 4-mi** ukkatarineqarput suliniutip sunniutigisinnaasai, taavalu **immikkoortoq 5-imi** Soqutigisaqartut attuumassuteqartut kikkuuneri, aamma suliniummi qanoq ilillutik ilaatinneqarnissaat takuneqarsinnaapput.

2. INUIAQATIGIINNUT SUNNIUTISSANIK NALILERSUINERUP SIUNERTAA

Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussat aatsitassarsiorluni tunisassiornerup Kalaallit Nunaanni susassaqaarfiit pingaarnarpaat ilaattut (anigaasaqarnikkut suliniarnermi) ineriartortinneqarnissaanik siunertaqarput. Taamaattumik Namminersorlutik Oqartussat 2009-mi Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit inatsisartut inatsisaat nr. 7, 7. december 2009-imeersoq (aatsitassanut ikummatissanullu inatsit) akueraat. Aatsitassanut ikummatissanullu inatsisip Kalaallit Nunaanni aatsitassat pillugit suliniutinut malittarisassat maleruagassallu sukumiinerusut imarai.

Aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi anguniarneqarpoq aatsitassarsiornerit ingerlanneqarneranni avatangiisinut aamma inuiaqatigiinnut akornutaanngitsumik ingerlatat suliarineqarnissaasa qulakkeerneqarnissaat (tak. Aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi §1 imm. 2). Nalunaarusiaq una inuiaqatigiinnut akornutaanngitsumik ineriartornermik imaqarpoq, taavalu avatangiisinut pissutsit Suliniummi Suliarisassat Allattorsimaffianni (Terms of Reference) ukkatarineqarlutik ASN-imik nalunaarusiami saniatigut suliarineqartumi.

Aammalu aatsitassanut ikummatissanullu inatsimmi §§73-imi aamma 76-mi allassimavoq suliniutinut aatsitassarsiornerit ittunut Kalallit Nunaanni inuiaqatigiinnut annertuumik sunniuteqarsinnaasutut ilimagineqartunut akuersissummik *tunniussisoqarsinnaanngitsoq* Naalakkersuisut suliniummot ASN-imik imaluunniit ISN-imik nassuiaammik akuersitinnagit 'Ikummatissanullu suliniuteqarnermi ISN-imik nalunaarusiornermi ingerlatsineq suliarinninnerlu pillugit ilitersuut'-imi Naalakkersuisunit aprili 2016-imi saqqummiunneqartumi aatsitassat ikummatissallu pillugit inatsit ilagalugu SSI-mut uunga suliarinninnermut tunngaviusumi.

Namminersorlutik Oqartussanit ukkatarineqarpoq aatsitassaqaarnermik ikummatissaqaarnermillu ingerlatsiviup aatsitassarsiorlut, oqartussaasut attuumassutillit, Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit kiisalu Soqutigisaqartutut suliniuteqarfiit qanimut suleqatigalugit ineriartortinneqarnissaa. Taamaattumik ISN-imik ingerlatsineq siusissumik annertuumillu ilanngutitsinermik ukkataqarpoq, tassanilu innuttaasut Soqutigisaqartullu attuumassuteqartut suliniut pillugu paasissutissiiffiqineqassapput misissuinerumullu oqaaseqarnissaminnut periarfissaqarlutik.

ISN-imik ingerlatsinermi siunertarineqartut pingaarnertit ima oqaatigineqarsinnaapput:

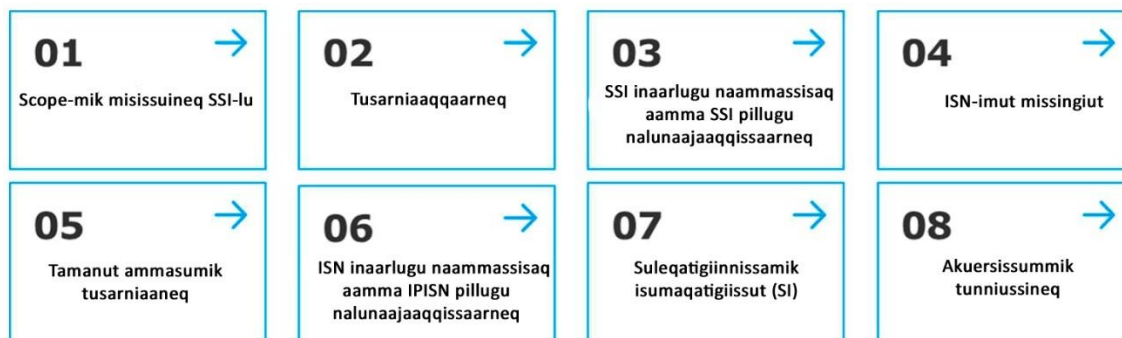
- Innuttaasunik Soqutigisaqartunillu attuumassuteqartunik siusissumik ilanngutitsinissaq ingerlaavartumik attaveqatigiinnikkut qulakkiissallugu
- Suliniut aallarnertinnagu (baseline) Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinni anigaasaqaarnermik inuunermilu atukkanik sukumiisumik allaaserinninneq
- Suliniummi ataatsimut isigalugu sumiiffimmi inuiaqatigiinnut Kalaallillu Nunaanni inuiaqatigiinnut sunniutaasut ajunngitsut akornutaasullu nalilersussallugit
- Suliniutinik sunniutinik pitsaasunik annertunerulersitsisussanik aamma sunniutinik akornutaasinnaasunik annikinnerulersitsisussanik paasiniaaneq
- Sunniutit ajunngitsut akornutaasinnaasullu passunnissaannut pilersaarummik ineriartortitsineq (Benefit and Impact Plan)..

2.1 ISN-imik ingerlatsineq

ISN-imik nalunaarusiorneq ISN-imik ingerlatsinermi suliaat akornini suliaq ataasiinnaavoq. Ingerlatsinermut aamma tamanut ammasunik tusarniaanerit arlallit inatsisitigut piumasaqaataasut ilaapput aamma oqartussaasunit suliarineqartut ingerlaavartut. Ataani

takussutissiami ISN-imik ingerlatsinermi suliat pingaarnertit arfineq-pingasut takuneqarsinnaapput.

Takussutissiaq 2-1: IAN-imik ingerlatsinerup pingaarnerusumik ingerlanera

Alloriarnerit ataasiakkaat imaluunniit ingerlatsinermi suliasat ataasiakkaat tulliani naatsumik nassuiarneqarput:

1. Suliassaq siullesq taassaavoq scope-mik misissuineq aamma SSI (nalunaarusiaq una).
2. Taava **tusarniaaqqaarneq** ingerlanneqassaaq suliniutip ingerlannerani tulluurtumik siusissumik ilanngutitsinissaa pingaarnertut siunertaralugu. Tusarniaaqqaarneq ulluni 35-ni ingerlanneqassaaq nalunaarusiat Namminersorlutik Oqartussat tusarniaanernut nittartagaani iserfigineqarsinnaatillugit. Tusarniaaqqaarnerup kingornagut nalunaarusiat qisuariaatillu takkussuuttut ilanngullugit sulit tusarniaanernut nittartagaani iserfigineqarsinnaassapput.
3. Tamanut ammasumik tusarniaaqqaarneq tunngavigalugu **SSI** aqqissugaq suliarineqassaaq, akuerisassanngorlugu oqartussanut nassiunneqartussaaq. Suliniutip nassuiarneqarnera, inuiaqatigiinni aningaasaqarnermut aallaaviugallartoq (sulinerup ingerlanerani ingerlaavartumik naleqqussarneqartartussaaq annertusisinneqartarlunilu) kiisalu suliniutip sumiiffimmut Kalaallillu Nunaannut tamarmut qanoq sunniuteqarsinnaanerani nassuiaaneq SSI-mi ilaatinneqassapput. Aammalu tusarniaaqqaarnermi oqaaseqaatit taakkulu nassatarisaannik allannguutaasinnaasut SSI-mi saqqumissapput. Taakku aamma SSI pillugu nalunaajaaqqissaarnermut ilanngunneqassapput.
4. Taassuma kingornatigut SSI aamma inuiaqatigiinni aningaasaqarnermut aallaaviugallartoq aallaavigalugit **ISN-imik nalunaarusiamut missingiut** suliarineqassaaq. Nalunaarusiami sunniutit ataasiakkaat qanoq annertutigisumik sunniuteqarnissaat qanorlu ilimanartigineri misissorneqassapput, aamma sunniutinik pitsaasunik annertunerulersitsisussanik aamma sunniutinik akornutaasinnaasunik annikinnerulersitsisussanik paasiniaaneq ingerlanneqassaaq. Paasissutissanik naliliinissamut atugassanik katersineq atuagarsornermik, allaffimmi ilisimasanik misissuinernillu pioreersunik katersinikkut aamma Soqutigisaqartunik ataatsimeeqate-qarnikkut, innuttaasunik ataatsimeeqateqarnikkut Soqutigisaqartunik innuttaasunillu attuumassuteqartunik apersuinikkut ingerlanneqarput.
5. ISN-imik nalunaajaammut missingiut **tamanut ammasumik tusarniaassutigineqassaaq** sivikinnerpaamik sapaatip akunnerini 8-ni, paasissutissallu Namminersorlutik Oqartussat tusarniaanernut nittartagaanni takuneqarsinnaasunngorlugit inissinneqassapput. Aatsitassat ikummatissallu pillugit inatsimmi § 87 c naapertorlugu tusarniaanernup taassuma ingerlanerani illoqarfimmi/nunaqarfinni pingaartumik suliniutimut sunnerneqartussani innuttaasunik ataatsimiititsisoqassaaq. Tusarniaalluni ataatsimiititsinerit oqartussaasunit

- ingerlanneqassapput suliffeqarfimmit, naalakkersuisoqarfinnit attuumassuteqartunit, ilisimatuussutsikkut siunnersortit – immaqalu amerlanernit peqataaffigineqartunik.
6. Tamanut ammasumik tusarniaanerup **ISN inaagaq aamma nalunaajaaqqissaarneq** suliarineqassapput. ISN-imik missingiummut tamanut ammasumik tusarniaanermut atatillugu apeqquataasinnaasunut akissutissat nalunaajaaqqissaarnermi allassimapput. Nalunaajaaqqissaarnermut aamma ilaatinneqarpoq IAN-imik nalunaarusiaq sumi tamanna tunngavigalugu aaqqissorneqarsimaneranut innersuussineq.
 7. Taassuma kingornatigut akuusut pingasuusut GAM, Kommuneqarfik Sermersooq aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni isumaqatigiinniarnert aallarnerneqassapput. Isumaqatigiinniarnert **suleqatigiinnissamik isumaqatigiisummik (SI)** kinguneqassapput, tassanilu suliniutit aallarnigassat arlallit allassimassapput, ilaatigut suliniummi sulisunik kalaallinik suliffeqarfinnillu kalaallinit ingerlanneqartunik, ilisimasanik piginnaasanilu Kalaallit Nunaanni ineriartortitsinissamik aamma inuiaqatigiinni kulturikkut pissutsinik ilaatitsinissamik qularnaarineq.
 8. Tamatuma kingornatigut Naalakkersuisut suliaq suliarissavaat, allagartallu uppersaati aamma suliniutip akuerineqarsinnaanerannik aalajangiillutik (tak. Aatsitassanik ikummatissanillu inatsimmi §76, stk.1.).

2.2 Inatsisitigut sinaakkutit

Suliniummum maanga inatsit attuumassuteqartoq pingaarneq tassaavoq Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit inatsisartut inatsisaat nr. 7, 7. december 2009-meersoq (aatsitassat pillugit inatsit) 1. Januaari 2010 atuutilersoq (ilanngullugit allannguutit malittaasut – kingulleq allannguut nr. 39 ulloq 28. novembari 2019-meersoq). Aatsitassat pillugit ingerlatallu tamatumunnga pingaarutillit pillugit inatsisartut inatsisaat (aatsitassat pillugit inatsit) pillugu Namminersorlutik Oqartussat nalunaarutaat nr. 8 ulloq 26. februaari 2020-meersoq allannguutit tamarmik ilanngunneqarfigaat. ISN-imik ingerlatsinermut aatsitassat pillugit inatsimmi aalajangersakkat attuumassuteqarnerpaat takussutissiami ataaniittumi takuneqarsinnaapput.

Takussutissiaq2-1: IAN-imik suliaqarnermi aatsitassat pillugit inatsimmi aalajangersakkat attuumassuteqarnerpaat

Aalajangersagaq	Imarisai
§ 18, imm. 1	Sulisartunik kalaallinik atuinnissaq
§ 18, imm. 2	Suliassanik isumaqatigiissuteqarnerni, pilersuinerni kiisalu kiffartuutininik sullinneqarnerni suliffeqarfiit Kalaallit Nunaanneersut atuinnissaq
§ 18, imm. 3	Aatsitassat piiarneqarsimasut Kalaallit Nunaanni suliarineqarnissaat
§ 76	Inuiaqatigiinnut sunniutissanik nalilersuineq pillugu aalajangersagaq
§ 77, imm. 2	Inuiaqatigiinnut sunniutissanik naliliilluni nassuiaatip ingerlatap toqqaannartumik toqqaannanngitsumillu inuiaqatigiinni pissutsinik sunniutissai tulluurtumik uppersarneqarnissaat, nassuiarneqarnissaat nalilersorneqarnissaallu
§ 77, imm. 4	Inuiaqatigiinnut sunniutissanik nassuiaammik tunniussinissaq pillugu ilisimatitsineq Naalakkersuisut nittartagaatigut allatulluunniit tulluurtukkut tamanut saqqummiussineq
§ 78 a	ISN-imut inatsisitigut tunngavik
Kapitali 18 a	Tusarniaaqqaarnermut tusarniaanermullu aalajangersakkat.

Taakku saniatigut aamma Kalaallit Nunaanni inatsisit allat arlallit aamma nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissutit arlallit suliniummum attuumassuteqarput. Ataani takussutissiami takuneqarsinnaapput.

Takussutissiaq 2-2: Inatsisit allat aamma nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissutit attuumassuteqartut**Kalaallit Nunaani inatsisit allat attuumassuteqartut**

- Timmisartut angallanneq (Kalaallit Nunaanni timmisartukut angallannermi maleruagassat pillugit danskit inatsisaat BL 5-24)
- Eqqissimatitsisarneq aamma allatigut kulturikkut eriagisassanik kulturikkut kingornussatut illersuineq (Inatsisartut Inatsisaat nr. 11, 19. maj 2010-meersoq)
- Pinerluutillit suliarineqartarnerat (danskit inatsisaat nr. 306 30. aprili 2008-meersoq)
- Upalungaarsimanermik aqutsineq (Kalaallit Nunaanni annaassiniarnissamut upalungaarsimaneq aamma ikualattoornissamik qaartoornissamillu pitsaaliuineri iliuusissat pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 14, 26. maj 2010-meersoq)
- Nunasiartorneq (danskit inatsisaat nr. 150 23. februaari 2001-meersoq)
- Imarsiormi isumannaallisaaneq (peqqussut nr. 882 25. agusti 2008-meersoq)
- Suliffimmi isumannaallisaanikkut pissutsit (peqqussut nr. 1048 26. oktobari 2005-meersumut, inatsisinik nr. 295 4. juuni 1986-meersumut, nr. 321 18. maaji 2005-meersumut aamma nr. 193 26. marsi 1991-meersumut tunngasut) soorlu aamma suliffimmi isumannaallisaanikkut pissutsit pillugit peqqussutit aalajangersimasut
- Akileraaruserneqarneq (inatsit nr. 12 2. novembari 2006-meersoq, kiisalu inatsimmut nr. 3 30. novembari 2009-meersumut allannguutit, inatsit nr. 20 18. novembari 2010-meersoq, aamma inatsit nr. 37 9. decembari 2015-meersoq)
- Inatsisartut inatsisaat nr. 4 4. juuni 2012-meersoq Greenland Oil Spill Response A/S pillugu
- Sanaartornermut maleruagassaq, Br06, Ineqarnermut Attaveqatigiinnermullu Pisortaqarfik, februaari 2006..
- Inatsisit, maleruagassat aamma nalunaarutit Kalaallit Nunaanni Innaallagissiornermut oqartussanit ingerlanneqartut
- Atortussiat qaartuujasut pillugit nalunaarut nr. 16 16. juli 2017-meersoq
- Kalaallit Nunaanni angallannermut inatsit

Nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissutit

- Silarsuarmi kulturikkut pinngortitakkullu kingornussat illersorneqarnissaannut isumaqatigiissut (UNESCO)
- Europami Inuit piginnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissut
- Extractive Industries Transparency Initiative (EITI)
- ILO-mik isumaqatigiissut 169 nunap inoqqaavi naalagaaffinnilu namminersortuni naggueqatigiit pillugit
- ILO- mik isumaqatigiissut 87 peqatigiiffinnut ilaasortaanissamut kiffaanngissuseqarneq aamma sulineri peqatigiiffinnut ilaasortaanissamut pisinnaatitaanerup illersorneqarnissaa pillugit
- ILO- mik isumaqatigiissut 98 sulineri peqatigiiffinnut ilaasortaanissamut aamma ataatsimoorussamik isumaqatigiinniarsinnaanermut pisinnaatitaaneq pillugit
- ILO- mik isumaqatigiissut 138 ikinnerpaamik qassinik ukioqarnissaq pillugu
- ILO-mik isumaqatigiissut 100 assigiimmik akissarsiaqarnissaq pillugu
- ILO-mik isumaqatigiissut 111 suliaqarnermi inuussutissarsiornermilu immikkoortitsineq pillugu
- ILO-p nalunaarutaa sulineri atallugu pingaarluinnartumik tunngaviasut aamma pisinnaatitaaffiit pillugit
- inooqataanikkut kulturikkullu pisinnaatitaaffiit pillugit
- Nunat assigiinngitsut akornanni isumaqatigiissut innuttaanikkut politikikkullu pisinnaatitaaffiit pillugit
- International Union for Conservation of Nature (Nunat assigiinngitsut akornanni Pinngortitamik Illersuineq pillugu Kattuffik)
- OECD-mi suliffeqarfinnut naalagaaffinni amerlasuuni ingerlatsisunut maleruagassat
- Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaat ileqqorlunnermik akiuineq pillugu
- Naalagaaffiit Peqatigiit nalunaarutaat nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffii pillugit

3. SULINIUT PILLUGU ALLAATIGISAQ

Majoqqap Qaavani anorthositimik piiaanermik suliniutip siunertaraa anorthosit-ip piiarneqarnissaa suliarineqarnissaalu, taannalu assigiinngitsut tunisassiarineqarneranni atorneqarsinnaavoq, taakkununga ilaallutik glasfiberi, kiffiutissat/sanaartukkani oqorsaait (rockwooli), qalipaatinik tunisassiornermi immiissutit (fillers) kiisalu atortussat aluminiumimik tunngavillit allat tunisassiarineqarnerini.

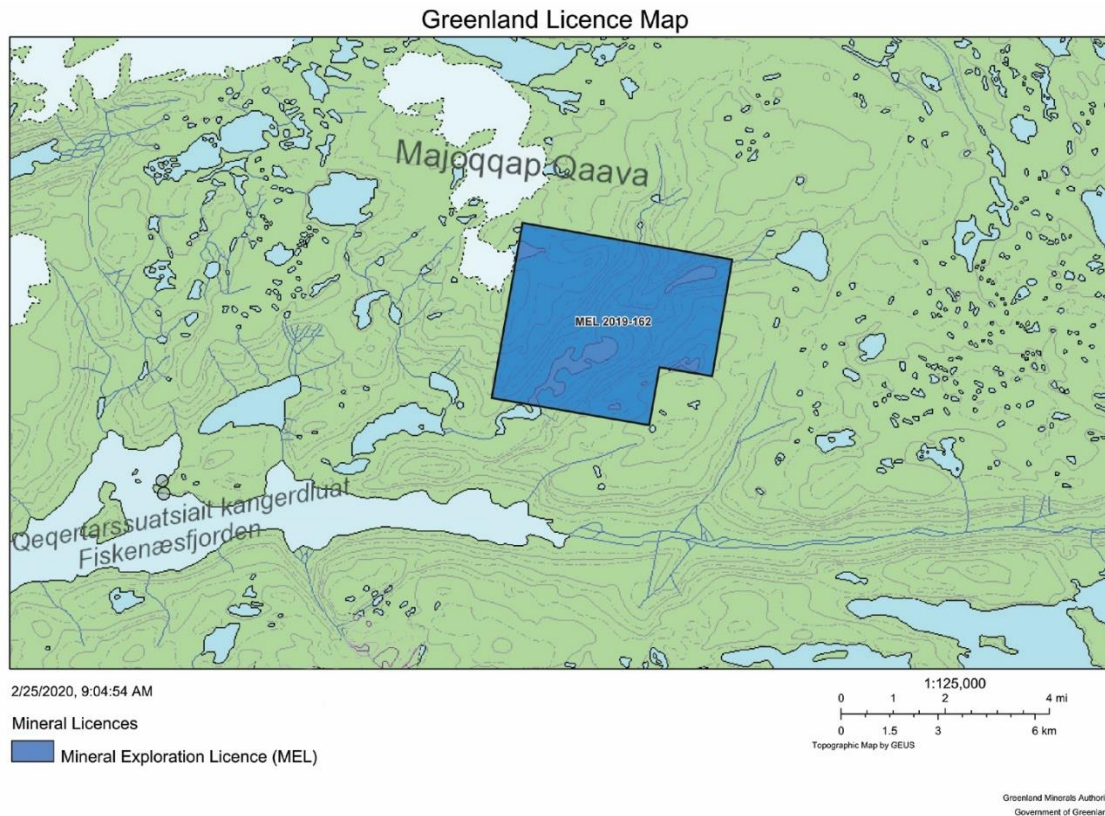
Kapitalip uuma imarai suliniutip inissisimanerata, Qeqertarsuatsiaani pissutsinik aamma suliniummik namminermik naatsumik allaaserinnineq, taassuma ataani suliniummut ilaasut assigiinngitsut ilaat (ass. umiarsualiveqarfik, suliarinniffik), aamma sanaartorneranut, ingerlanneranut aatsitassarsiorfiullu matuneranut atatillugu sulisartunik qanoq amerlatigisunik pisariaqartitsinissamut ilimagisat suuneri.

3.1 Suliniutip inissisimaffia

Majoqqap Qaava Kommuneqarfik Sermersuumi inissisimavoq Kitaani allorniusat sanimukartut 63°13'N-anni aamma allorniusat tukimukartut 50°12'W-anni. Piiaanissamut akuersissuteqarfiusoq **Fejl! Ukendt argument for parameter.**-imi takutinneqartut, 34 km² -inik annertussuseqarpoq Kalaallillu Nunaata illoqarfiisa pingaarnersaata Nuup kujataani 130 km-itut ungasitsigisumiilluni nunaqarfimmillu qaninnerpaamit Qeqertarsuatsiaanit avannamut-kangimut 40 km-inik ungasissuseqarluni. Suliniuteqarfik Qeqertarsuatsiaat Kangerluata qinngua 'tungaaniippoq Kuussuatsiaat qooruata sinaaniilluni.

Qeqertarsuatsiaat eqqaanni nunap pissusaa allanngorarpoq pukkitsumit (0-500 m), quassuit pukkitsut sinerissap sinaaniittut naammaannartumik annertussusilimmit annertuumik naaffigineqarsimasut saqquminerpaaffiannit nunap ilaanut portunerusumut (qummut 1500 m tikillugu) nunap iluani Sermersuup eqqaaniittumut. Nunap ilaani tassani takisuunik kangerloqarpoq, amerlanertigut ukioq kaajallallugu sikuneq ajortunik. GAM-ip suliniuteqarfia nuna immap qaavaniit qummut 1000 m miss. Majoqqap Qaavata nuuata eqqaani portussusilimmiippoq. Anorthosit-eqarfik piiaaffiususaaq nammineq 300-400 m-itut qutsissusilimmiippoq. Aatsitassarsiorfimiit Kuussuatsiaat qooruanni tullerriaartunik taseqarpoq 12 km miss. takissusilimmik, Qeqertarsuatsiaat Kangerluata avannamut sineriaani qooqqup naanissaanut.

Ullumikkut suliniuteqarfiup Kalaallit Nunaata sinneranut angallannikkut attaveqarfigisinnaasaanik peqanngilaq, taamaattumik suliniummut atatillugu umiarsualiveqarfik, aqqusinikkut attaveqarfiit aatsitassarsiorfimmilu sulisunut inissat pisariaqartinneqarput (sukumiinerusumik allaaserineqarnera immikkoortoq 3.3-mi takuuk).

Takussutissiaq 3-1: Piiaaffigissallugu akuersissuteqarfik ataatsimut isigalugu**3.2 Sumiiffimmi pissutsit**

Majoqqap Qaava qulaani allaaserineqartutut Qeqertarsuatsiaat kangia 'tungaani 40 km-nik unga-sissusilimmi inissisimavoq, nunaqarfik 169-imik inoqarpoq⁶. Qeqertarsuatsiaat 1754-imi Anders Olsenimit tunngavilerneqarpoq niuertoqarfimmut Nuummumut atasutut. Qeqertarsuatsiaat qallunaatut isumaqarpoq 'de ret store ør'. Nunaqarfik nunaqarfimmi aqutsisunit oqartussaaffigineqarpoq, taakku ukiut sisamakkaarlugit qinerneqartarput kommunalbestyrelsillu qinigaaffia ingerlaqatigisarlugu.

Qeqertarsuatsiaat 1920-ikkunni maluginiarneqarpoq aalisartut Savalimmiormiut kangerluup paavani ukioq kaajallallugu saarulleqarfiusartumi aalisarnissaminnut qinnuteqarmata. Politikikkut oqallinnerit arlallit ingerlanneqareersullu Savalimmiormiut aalisartut taakku nunap ilaani tassani alisarnissaminnut akuerineqarput. Tamatuma kingunerisaanik nunaqarfimmi aalisartut arlallit "Savalimmiormiut pujortuleeraannik" pissarsipput, saarulliillu suliarineqarnissannut tunisassiorfimmik pilersitsisoqarluni. Kisianni ingerlalluarnarujussuaq taanna 1980-ikkunni⁷ saarulleerutingajammat naavoq.

1950-ikkunni aamma 1960-ikkunni inunnik eqiterisitsinermut atatillugu inuit Qeqertarsuatsiaat eqqanni najugaqartut - Kangillermiut, Akunnaat, Ujarassiorfik, Kangerluarsussuaq – Qeqertarsuatsiaanut nuutsinneqarput. Tamatuma kingunerisaanik nunaqarfimmi typehusinik sanaartorneq aallarnerneqarpoq nunaqarfimmilu inuit amerlippit. Nunaqarfik inuttunerpaagami 500 missaannik inoqarpoq, tamatumali kingornatigut inukilliartupiloorpoq massakkullu inuit 169-iullutik. Inuit amerlassusaasa ineriartornerat Kalaallit Nunaanni aamma Kommuneqarfik

⁶ Naatsorsueqqissaartarfik, Sumiiffinni inuit 1. januar 1977-2020 naatsorsuutigalugu (BEDST4) sumiiffinni inuit.

⁷ Kommuneqarfik Sermersuup nittartagaa aamma Wikipedia.

Sermersuumi ineriartorneq assigaa, inuit nunaqarfinniit illoqarfinnut nutsermata taakkununga ilaallutik Nuuk aamma Paamiut⁸.

Siornatigut misissuinermi inerniliunneqarpoq silami sammisat soorlu aalisarnek, piniarnek, qangatullu nerisassiornek suli meeqqat inuusuttullu nunaqarfimmi perorsarnekarnerni pingaaruteqartut. Aamma misissuinermi paasineqarpoq innuttaasut amerlasuut kalaallit qangaaniilli nerisarisartagaat sumiiffimmi pisarineqartut⁹ annertuumik inuusutigaaat.

Qeqertarsuatsiaani inuit katitigaanerat misissorluaraanni takuneqarsinnaavoq 16 pct.-iisa missaat 16-t inorlugit ukioqartut, 70 pct.-iisa missaat 16-nit aamma 65-it akornanni ukioqartut, sinnerilu 14 pct.-it 65 sinnerlugit ukioqartut. Kalaallit Nunaat ataatsimut isigalugu sanillutissagaanni Qeqertarsuatsiaani¹⁰ inuit 16 inorlugit ukiullit ikinnerupput 65-illu sinnerlugit ukiullit amerlanerullutik

Qeqertarsuatsiaani nunaqarfimmi atuarfeqarpoq 7. klasse tikillugu atuarnissamut neqerooruteqartumik. Atuarfik 20-ngajannik atuartoqarpoq 3,35¹¹-nillu ilinniartitsisoqartussatut naatsorsuusaalluni. Atuartut meeqqat atuarianni naammassinninnissaminnik kissaateqartut Nuummi¹² atuartut angerlarsimaffianni (akeqanngitsumik) najugaqarnissaminnut neqeroorfigineqartarput. Atuartut 9.klassip kingornatigut atuaqqikkusuttut atuarnertik assersuutigalugu Nuummi imaluunniit Kalaallit Nunaanni illoqarfimmi allami atuarnertik nangissinnaavaat. Qeqertarsuatsiaani innuttaasut ilinniarsimanerat piginnaasaallu pillugit tamanit takuneqarsinnaasunik paasissutissaqanngilaq. Paasissutissat taakku Inuiaqatigiinnut sunniutissaanik nalilersuinermit matumunnga atatillugit katersorneqarumaarput.

Qeqertarsuatsiaat nunaqarfiuvoq mikisoq, taamaattumillu sumiiffimmi suliffeqarfiit killeqarput. Nunaqarfimmi tigooraaginnarluni pisiniarfeqarpoq (Pilersuisoq), aalisakkanik tunisassiorfeqarluni Royal Greenlandimit pigineqarlunilu ingerlanneqartumik, ikummatissanik orsussanillu pilersuisoqarluni (Polaroil), tele- aamma allakkeriveqarluni, angalaartunut unnuisarfeqarluni aamma niuertarfinnik mikisunik suliffeqarfinnillu ataasiinnarmik sulisulinnik arlalinnik peqarluni. Aalisakkanik tunisassiorfik nunaqarfimmi suliffiit annersaraat ulapaarnerpaaffimmi 30 missaannik sulisoqartartoq ulapaanngiffimmilu tallimat inulaarlugit sulisoqartartoq. Tunisassiorfimmi suliarineqartartut pingaarnerit tassaapput saattuat, saarulliit suaallu nappartanut puukkat.

CVR-inik nalunaarsuiffimmi tigusinerit misissuinerillu takutippaat Qeqertarsuatsiaani suliffeqarfiit peqatigiiffiillu 31-usut 4 decembari 2020¹³ naatsorsuutigalugu. Ataani takussutissiami suliffeqarfiit nioqquteqarfinnut pingaarnernut sorlernut immikkoortinneqarnersut takuneqarsinnaavoq.

⁸ Qeqertarsuatsiaat sumiiffimmi inuiaqatigiittut qanoq ittuunerat, 2016.

⁹ True North Gems Inc. (2014): Inuiaqatigiinnut sunniinermik nalunaarusiamut missingiut Aappaluttumi Rubin-isiornernut atatillugu.

¹⁰ Naatsorsueqqissaartarfik, Sumiiffinni inuit 1. januar 1977-2020 naatsorsuutigalugu (BEDST4) sumiiffinni inuit.

¹¹ Skolernes kvalitetsrapport 2018/2019 – Kommuneqarfik Sermersooq.

¹² https://sermersooq.gl/da/ingerlatsiviit/Atuartut_angerlarsimaffiat.

¹³ Tunngaveqarpoq virk.dk,-mit tigusamik, postnormu 3900 Nuuk immikkoortinneqarluni. Taassuma kingornatigut adressinik assaat atorlugit misissuisoqarpoq suliffeqarfinnik Qeqertarsuatsiaani nalunaarsorneqarsimasunik nassaarnarluni.

Takussutissiaq 3-1: Qeqertarsuatsiaani suliffeqarfiit peqatigiiffiillu nalunaarsorneqarsimasut

Nioqquteqarfiit pingaarnert	Suliffeqarfiit amerlassusaat
031100 Imaani aalisarneq	7
433200 Sanasut sanaartornermillu suliaqartut	3
432200 VVS-imik ruujorilerinermillu ingerlatsiviit	3
949900 Suliniuteqarfiit peqatigiiffiillu allat i.a.n.	2
931200 Timersoqatigiiffiit	2
941200 Sulinermit atatillugu peqatigiiffiit	2
237000 Ujaqqanik kaattaaneq, ilisserineq naammassillugillu suliarinnineq	1
56102t Pizzeriat, grillbarit, sikuerniarfiit allallu.	1
942000 Suliatiqut peqatigiiffiit	1
467600 Nioqqutissiaani allanik inaarneqanngitsunillu annertuukkuutaarlugit nioqquteqarfiit	1
452020 Biilit qaavinik suliaqarfiit lak-iisarfiillu	1
452010 Biiliniq iluarsaasarfiit il.il.	1
329900 Allaniq sanaartorfiit i.a.n.	1
889910 Peqatigiiffiit, legatit aamma aningaasaateqarfiit nappaatinut akiuunnernik, isumaginninnermik aamma ajunngitsuliorniarnernik siunertallit	1
017000 Piniarneq, pullatinik atuilluni piniarneq taakkunungalu atatillugu sullissineq	1
471110 Niuertut kioskillu ulloq unnuarlu ammasartut	1
949200 Politikikkut partiit	1
960900 Inuttut sullissinerit allat i.a.n.	1

Tigusiffik: CVR-imik nalunaarsuiffik, 4. decembari 2020.

Taakku saniatigut pisortat suliffeqarfii arlallit, taakkununga ilaallutik meeqqerivik, napparsimmaveeraq, utoqqarnut ataatsimoorullugu najugaqarfik, oqaluffik aamma katersortarfik, innaallagissiorfik aamma imeqarfik (Nukissiorfiit) pigineqarput.

Sulisinnaasut Qeqertarsuatsiaani inuit 118-iupput (innuttaasut 17-it aamma 64-it akornanni ukio-qartut) Qeqertarsuatsiaani suliffissaqanngitsut pillugit naatsorsueqqissaarnikkut tamanit tiguneqarsinnaasunik naatsorsugaqanngilaq, kisianni siornatigut misissuinerit takutippaat aasakkut suliffissaqannginneq killeqaqisoq ukiukkullu annertunerulaartarluni. ISN-imi naammassisami tamanna misissoqqissaarneqassaaq apersuinikkut allatigullu paasissutissanik tigussiffisanit pingaannginnerusunit katersinikkut. Aamma siornatigut misissuinerit takutippaat Qeqertarsuatsiaani aperineqartut 50 pct.-iisa akissarsiaqarlutik sulineq piumanerugaat, 25 pct.-iisa aalisarneq piniarnerlu piumanerugaat kingulliullutillu 25 pct.-iisa akissarsiaqarluni sulineq aalisarnermik piniarnermillu ilallugit piumanerugaat¹⁴.

Aallartinnginnermi paasissutissanik tunngaviusunik katerseqqinnerit ingerlanneqassapput ISN-imik ingerlatsinerup alloriarnerani tullermi.

3.3 Majoqqap Qaavani suliniut

Majoqqap Qaavani anorthositimik piiiaanermik suliniutip siunertaraa anorthosit-ip piiarneqarnissaa, taanna ujaraavoq qaqortoq annertunerusumik kemiikkut ukuninnga akoqartoq: aluminium, silicium aamma calcium. Majoqqap Qaavani anorthosit-eqarfik annertussutsimigut kemiikkullu katiterneqarnermigut asseqanngitsuuvoq, taamalu atorussiasatut immikkut

¹⁴ True North Gems Inc. (2014): Inuiaqatigiinnut sunniinermik nalunaarusiamut missingiut Aappaluttumi Rubinisiornermut atatillugu.

piukkunnaateqartippaa glasfiber-iliormi atugassatut, taannalu ilaatigut anorisaatinik innaallagissiuutinik sanaartormi, biililiornermi, umiatsialiornermi, timmisartuliornermi il.il. atorneqarsinnaavoq. Anorthosit aamma oqorsaatalugit kiffiutinik (stenuld-inik), aqquinniornermi atortussanik aamma cementimik kiisalu qalipaatinik aamma qalliutinik allanillu aluminium-mimik tunngaveqarlutik tunisassianik sanaartormut akussatut atorneqarsinnaavoq.

Aatsitassarsiorfik pilersaarutigineqarpoq aatsitassarsiorfimmil suliarinniffimmilu sapaatip akunneranut ullut 7 suliaqarnerup nalaani, ukiumut sapaatip akunneri 30-40-usussani ingerlasassasoq. Piffissap sinnerani aatsitassarsiorfik aserfallatsaaliinnermi ikinnerusunik sulisoqarluni ingerlatsiviusaaq. GAM ungasissoq isigalugu pisisinnaasunik pisariaqartunik isumaqatigiissuteqareerpat, aatsitassanik isumalluutit massakkut piusut minnerpaamik ukiuni 25-30-ni atasinnaassapput, kisianni nunap ilaani tassani isumalluutit sulii minnerpaamik ukiunut 50-100-nut atorneqarnissaminut naammattussat imarineqarput.

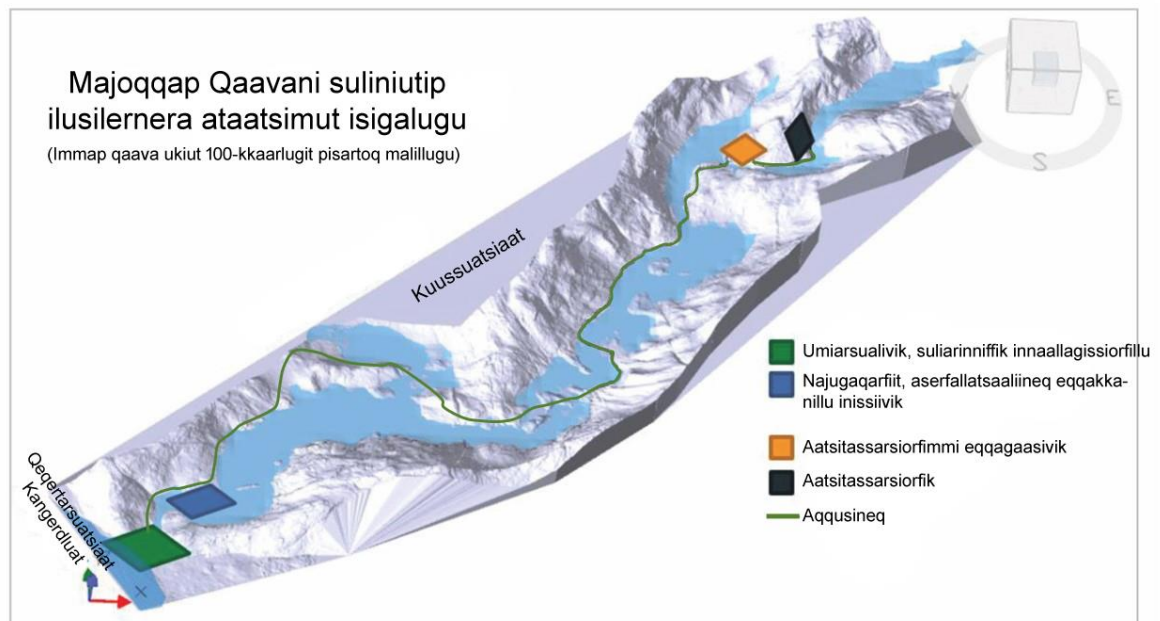
GAM-ip tunisassiornissamut pisussat assigiinngitsut eqqarsaatigai, tunisassiat annertussusaat suunerilu eqqarsaatigalugit. Taamaattumik suliniutip allaaserinerani saqqummiunneqarput pisoq minnerpaaffiusoq (pisoq A), pisariitsumik kaaviiaartitsineq, E-glasinut atugassiorneq, tunisassiat keramiskiusut aamma qalipaatinut immiutitut atugassat, aamma pisoq annerpaaffiusoq (pisoq B), pisariunerusunik kaaviiaartitsineq - pisoq 1-imi atortut saniatigut - aamma anorthositimik seqummaarissunngorlugu aserorterinermik ilalik 45 µm tikillugu annikissusilinngorlugit aamma stenuld-inik tunisassiorneq. GAM-ip siunertaraa aatsitassarsiorfimmik sinneqartoorutilimmik "qorsuusumillu" pilersitsissalluni - taamalu sumiiffimmi avatangiisit sunnerneqarnissaat annikillissillugu kiisalu naleqqunnerpaamik ingerlasussanik aqutsinikkut piareersaanikkullu ingerlatsissalluni. Nioqutissiornerup sorliup inaarutaasumik toqqarneqarnissaanut uuttuutit assigiinngitsut aalajangiisuussapput, taakku ilagaat nukissiuutit avatangiisinut sunniinngitsut, nukissat akii, ingerlasussanik aqutsineq piareersaanerlu, nioqutissianik passussineq kiisalu pisisussanik pisinnermut isumaqatigiissuteqarnerit pisariaqartut pilersinneqarneri .

Suliniutimmi anorthositimik suliarineqanngitsumik ukiumut 400.000 aamma 1.000.000 tonsit akornanni paaasarnissaq ilimagineqarpoq, malittaasumillu atortussiat naammassillugit suliarineqartut umiarsuarnullu ikineqartut 300.000-imiit 800.000 tonsimut missaanniittut Europamut imaluunniit Amerikamut Avannarlermut nassiunneqartassasut (apeqqutaalluni pisoq A imaluunniit B toqqarneqarneris). Aatsitassarsiorfiup atuunnerani ukiuni siullerni nioqutissiornerup annikinnerunissaa ilimagineqarpoq, aatsitassarsiorfiup naleqqussarnera pisisussanillu isumaqatigiissusiormit pilersinneqarneri malittaralugit.

3.3.1 Suliniutip ilusilerneqarnera aamma katitigaanikkut imarisai

Suliniutip ataatsimut isigalugu ilusilerneqarnera takussutissiami ataaniittumi takuneqarsinnaavoq.

Takussutissiaq3-2: Majoqqap Qaava-ni suliniutip ilusilernera

Takussutissiami takuneqarsinnaasutut suliniutip ataatsimut isigalugu katitigaanikkut imarisai makkuupput:

- Aatsitassarsiorfik eqqaanilu eqqagaassaasiviusinnaasoq
- Umiarsualiveqarnikkut atortorisaarutit
- Suliarinniffik aamma uninngatitsiveqarfik
- Sinerissap eqqaani eqqagaasivik
- Inissiaqarfik
- Angallassinermut aqqut
- Attaveqaqatigiinnerit allat.
-

Aatsitassarsiorfik eqqaanilu eqqagaassaasiviusinnaasoq

Suliniutimmi piumasarineqarpoq piiaaffik ammasoq, tassungalu ilaalluni qaarsumi qillerineq qaartiterinerlu, usilersuineq aamma aatsitassarsiorfimmitt suliarinniffimmut saffiugassianik angallassineq. Anorthosit suliarineqanngitsoq qillerneqassaaq qaartiterneqarlunilu qaartiterummik ANFO-mik (ammoniumnitrat-imit aamma dieselimit qaartiterusiaq). Aatsitassa nunap qaaniimmat nunap qaani unerarnikut imaluunniit ujaqqat qaarsullu isumalluummut ilaanngitsut piarneqaaqqaartariaqanngillat.

Aatsitassarsiorfiup ilusilerneqartup pilersaarutaasullu aatsitassamillu tunisassiornerup nammineq annertuumik eqqagassaqaarnissaat ilimagineqanngilaq. Eqqarsaatitigut anorthositimik piiaanermi eqqagassaqaarsinnaavoq isumalluutini naatsorsuinnermut ilaanngitsunik taamaattumillu taakkununga ilanngunneqarsinnaanngitsunik. Piikkat taamaattut anorthositimik seqummarluttumik imaqaassapput, isumalluutini naatsorsuinnermi ilaasunik. Piikkat ajoqutaasinnaasunik imaqaassanngillat imaluunniit eqqagaassaasivimmut inissinneqarnerminni pujoralannermik nassataqassanatik. Pisariaqarpat aatsitassarsiorfimmitt eqqagaassaasiviliortoqassaaq aatsitassarsiorfimmitt kimmitt 3,5 km-it missaanni ungasitsigisumi suliarinniffimmut umiarsualiveqarfimmullu aqqutit saniani.

Umiarsualiveqarnikkut atortorissaarutit

Ilimagineqarpoq umiarsuit 45.000 DWT (Handymax bulkskibe) tikillugu annertussusillit, angissusaat katillugit [LOA] 180 m tikillugu takissusillit, 28,5 m-inik silissusillit aamma 10,5 m-inik itsinertussusillit umiarsualivimmut talittassasut. Eqaatsumik sulisinnaanissaq annertunerpaaq anguniarlugu talittarfik angissusilerneqassaaq umiarsuarnut angisuunut naleqqussarlugu (Supramax bulkskibe) angissusaat katillugit [LOA] 199 m tikillugu takissusillit, 32 m-tut silissusillit aamma 12,2 m-imik itsinertussusillit.

GAM-ip sulii aalajanginngilaa umiarsualiviliornermi aaqqiissut sorleq atorniarnarlugu. Qularnanngitsumik taanna puttasumik talittarfeqassaaq talittarfimmut aalajangersimasumut atasumik, sanaartugassanillu suliasinneqartartumik suliasamik ingerlatsisussamik oqaloqatigiinnerup inernera apeqqutaassaaq.

Maskiina umiarsuarnik usilersuisartoq talittarfiup qaaniitinneqassaaq umiarsuit poortorsimanngitsunik assartuutit naammassisaqarnerusumik usilersorsinnaajumallugit. Umiarsuarnik usilersuut pujoralakillisaammik plade-nillu illersuutini atortulerneqassaaq, taakkulu pujoralannit akornuteqarnissaq annikillissavaat umiarsuullu usisarfiannut issorassat assigiiaamik siaruarnissaannik isumaginnissalluni.

Suliarinniffik aamma uninngatitsiveqarfik

GAM-ip ilimaginngilaa anorthositimik suliarineqanngitsumik annertuumik uninngatitsinissani. Piffissap ilaani annikitsunik uninngatitsinissaq pisariaqartarsinnaavoq, piiaaneq suliarinninnermiit sukkanerusumik ingerlappat. Anorthosit-iminersuit anngajaat uninngatinneqartassapput, taamaattumillu pujoralannik imaluunniit kuugussaasunik ajornartorsiorfiussanani. Uninngatitsiveqarfiup suliarinniffimmut qanittumi inissinneqarnissaa ilimagineqarpoq.

Anorthositimik suliarinninneq assigiinngitsunik alloriarneqarpoq ataatsimullu isigalugu makkuusunik :

- Siullermeertumik qaqqutaasat atorlugit aserorterineq
- Siullermik nakkartitsineq
- Isigalugit immikkoortiterineq
- Aappassaanik nakkartitsineq
- Aappassaaneertumik aserorterusuit atorlugit aserorterineq
- HPGR-imik sequtserineq
- Saviup kajungerisaa atorlugu kaaviiartumik immikkoortiterineq
- Kaaviiartumik aserortereqqissaarneq (taamaallaat pisoq B, sukumiisumik misissuereernikkut ajornartinneqassanngipput).

Saniatigut alloriarnermi ataasiakkaani qanoq pisoqarnissaani teknikikkut arlalinnik assigiinngissuseqartoqassaaq pisoq A-mi aamma pisoq B-mi, tassa kingullermi nioqqutissiat assigiinngitsut sequtsigassat immikkoortitigassallu ilaammata.

Sinerissami talittarfiup timaani sapinngisamik naleqqunnerpaami tunisassiat panertortaannik uninngatitsiveqarsinnaavoq. Kisianni nunap qaani angallatit aqqusineqarfimmi qajannaallisakkami ingerlaffissaqarnissaat qularnaarneqassaaq, talittarfimmi usilersoriartortarfimmillu attaviliisumi. Tunisassiornermi pisut suuneri apeqqutaatillugit tunisassianik uninngatitsinerti assigiinngitsut pingasunngorlugit avinneqassapput; silami uninngatitsineq (B), qulillugit uninngatitsineq (A+B) aamma silomi uninngatitsineq (B). Ingerlassinermi atortut uninngaannartut ingerlasartullu ima inissinneqassapput tunisassianik uninngatitsivinniit ajornanngitsumik umiarsuarmut usilersuummut ingerlasartumut talittarfimmiittumut nuunneqarsinnaassallutik.

Sinerissap eqqaani eqqagaasivik

Eqqagassat marlunngorlugit avinneqarput: Pegmatit-it seqummarluttut 20-120 mm aamma saviup kajungerisaanik imallit seqummaarissut (<500-miit >75 µm-imut). Saniatigut pisoq A-mi immaqa seqummaarissunik <75 µm, tunisassianut allanut taanna akuliussinnaanngippat, immikkoortinneqarsimasunik peqarsinnaavoq. Massakkorpiq ilimagineqarpoq eqqagassat saffiugassanik ajoqutaasinnaasunik kuugutsitsinissaminnut navianaateqanngitsut [ARDML] aamma toqunartunik imaluunniit ajoqutaasinnaasunik ilaqanngitsut. Massakkut geokemiskimik misissuinerit ingerlasut naammassippata tamanna inaarutaasumik GAM-imit uppersarneqassaaq.

Eqqakkanik uninngatitsiviusinnaasutut periarfissat marluk aserfallatsaaliuiffiup aamma inissiaqarfiup eqqaanni sumiissusersineqarput. Aappaa nunap qaani uninngatitsiviusaaq, aappaalu tatsimi aatsitassarsiorfiup qanittumi kangianiittumi. Inissiinerit taakku iluaqutigaat suliarinniffiup eqqaaniikkamik.

Inissiaqarfik

Immikkoortoq 3.1-imi allaaserineqartutut suliniuteqarfik inissisimavoq Qeqertarsuatsiaaniit, nunaqarfik qaninnerpaamiit, 40 km missaannik ungasissulimmi. Tamatuma kinguneraa suliniummut atatillugu suleqataasunut atajuartussanik inissiaqarfik pilersinneqassasoq. Inissiaqarfik inissinneqassaaq, tak. Takussutissiaq3-2, umiarsualivimmuut aamma suliarinniffimmuut qanittumi. Inissiaqarfik ilaatigut illunik ineerartalinnik, ilaatigut ataatsimoorfissanik ilaqassaaq, tassunga ilanngullugit TV-eertarfik aamma isersimaartarfik, igaffik aamma kantiina.

Inissiaqarfiit sanariikkanit katitikkanik sanaajussapput. Aatsitassarsiorfimiissinnaasut amerpaaffissaanut tunngaviuvoq nalunaaquttap akunnerini 2 x 12-ini taarseraallutik sulisartussat, taarseraallutik sulisartussat taakku marluusut taarseraallutillu sulisussanit nutaanit taarserneqarsinnaanerat ilaatigullu qaleriillutik sulinissaat inissaqartinneqassaaq. Saniatigut ilanngunneqarpoq 20 pct.-imik annertunerusumik immikkut sulisoqarsinnaanissaq, suleqataasussat siumut naatsorsuutigineqarsinnaanngitsut eqqarsaatigalugit (kinguaattoornerit, paarlaannerit imminnut naleqqussagaanngitsut il.il.

Angallassinermut aqqut

Ullumikkut aatsitassarsiorfiup aamma suliarinniffiup aamma umiarsualiveqarfiup akornanni aqquteqanngilaq. Suliniummut atatillugu aatsitassarsiorfimiit umiarsualiup eqqaani suliarinniffimmuut aqqusinniortoqassaaq (15-18 km). Angallassinermut aqqut ataatsimik ingerlaffissaqartuussasoq ilimagineqarpoq, tulleriiaartunik annertusiffilillattaarlugu lastbiilit marluk saneqquffigisinnaasaannik aatsitassarsiorfimiit aamma aatsitassarsiorfimmuut ingerlanerminni. Angallassinermut aqqut ilusilerneqarpoq nunap pissusaanik malinnaasussatut pitsaanerpaamillu aningaasartuutikinnerpaaffiusutut, taamaalilluni qaartiterinerit aqqusinniorterillu sapinngisamik minnerpaaffiiniitinniarlugit.

Attaveqarfiit allat

Suliniuumut ilaasut pingaarnerit qulaani taaneqartut saniatigut aamma attaveqarfinnik allanik peqassaaq sulinermut ikorfartueqataasinnaasunik:

- Ingerlatsinikkut allaffeqarfiit
- Atisalersortarfiit (panersiiviit)
- Angallatinut assakaasulinnut iluarsaavik taartissanillu atortussaasivik
- Iluarsaassivik toqqorsivillu
- Ikummatissaasivik
- Napparsimmaveeraq ikiueqqaarnerlu (aamma Qeqertarsuatsiaani innuttaasunit atorneqarsinnaasoq)¹⁵
- Qulimiguulimmut mittarfik
- Laboratoria
- Qaartiterutaasivik
- Innaallagissiorfik
- Eqqanik imermillu igitassamik suliarinniffik.

3.3.2 Suleqataasussat amerlassusissaannik ilimagisat

Sanaartornermik ingerlatsivissaq 2023-p affaani siullermi aallartissasoq ilimagineqarpoq, suliniuumut akuersissutit qanoq sukkatigisumik tunniuneqarsinnaaneri apeqqutaalluni. Sanaartornerup nalaani sulisut tammaarsimaarfimmi GAM-imit isumagineqartumi suliniuteqarfimmiittumi ineqassapput. Sulisut kaaviiartumik taarseraattuni sulisaassapput, attaveqarfiillu aamma illut 2024-imi naammassineqarnissaat ilimagineqarpoq.

Sanaartornerup nalaani inuit 30-40 atornissaat ilimagineqarpoq. Suliffigineqarlutik atuuffiit tullinnguuttut makku atorfissaqartinneqassapput: Sanaartornermi pisortaq aamma formandit, nunamik uuttortaasut, sanaartornermut aningaasatigut ilisimasallit, kiassaatip igartaanik suliaqartut, svejser-isut, VVS-ilerisut, ikkussuisut, sanasut, betonilerisut, maskiinanik ingerlatsisut, kraninik ingerlatsisut, qalipaasut, ruujorilerisut, qaartiterisut aamma sulisartut.

Suli massakkuugallartoq suliniutip ingerlanneqarnerani sulisussat qassiunissaat ersarissumik missingerneqarsinnaanngilaq. GAM-ip aallarniutaasumik nalilerpaa pisumi A-mi sulisut 60 miss. Pisariaqartinneqassasut, pisumilu B-mi 90 miss. sulisorineqassasut tunisassiornermi anguniakkat naatsorsuutigisat anguneqassappata. Sulisussat suussusaannik nalunaarsuutaagallartoq ataani takussutissiamiippoq. Kalittaat pillugu aalajangiinermut apeqqutaassaaq umiarsuarnit angallafigineqarsinnaaneranik misissuinerit massakkut ingerlasut inerneru aamma umiarsuit pisariaqartinneqartut niuernikkut pisumut toqqarneqartumut qanoq pissuseqarneri apeqqutaassapput.

Takussutissiaq 3-2: Sulisut pisariaqartitat qanoq amerlatiginissaannik naliliinerugallartoq

		Pisoq A	Pisoq B
Aatsitassarsiorfimmik ingerlatsineq	Aatsitassarsiorfimmi pisortaq	1	1
	Qillerisut	3	3
	Paarlakaattuni formandi	1	1
	Qaartiterisut	1	2
	Assaatinik ingerlatitsisut	2	2
	Lastbiilimik ingerlatitsisoq	9	11
	Maskiinamik ingerlatitsisoq	3	6

¹⁵ GAM isumaqarpoq napparsimmaveeraq ikiueqqaarnerlu aamma Qeqertarsuatsiaani innuttaasunit atorneqarsinnaasoq. T.i. innuttaasut nappaateqartut imaluunniit ajoqusersimasut aatsitassarsiorfimmukarsinnaapput, Nuummukarnerminngaanniit pisariinneruppat imaluunniit peqqissasup Qeqertarsuatsiaanut tikinnissaanut sapaatip akunnera ataaseq utaqqinermiit.

	Suliarisamik ingerlatsisoq	3	5
	Sulisartut	3	4
	Ujarassiooq	1	1
Suliarinniffik	Tunisassiorfimmi pisortaq	1	1
	Paarlakaattuni formandi	2	2
	Aserortermumik ingerlatsisoq	2	4
	Teknikikkut ingerlatsisoq, immikkoortiterivik	2	2
	Formandi	2	2
	aserfallatsaaliinermi		
	Aserfallatsaaliinermi teknikerit	2	4
	Laboratoriami teknikeri	1	2
	Sulisartut	1	2
Aatsitassarsiorfimmi aserfallatsaaliineq aamma teknikikkut ingerlatsineq	Teknikimut pisortaq	1	1
	Mekanikeri	2	5
	Innaallagisserisoq	1	1
	Sulisartut	2	5
	Ingeniøri	1	1
	Quersualerisoq	0	1
	Avatangiisinut teknikeri	1	1
Ulluinnarni ingerlatsineq	Tammaarsimaarfimmi pisortaq	1	1
	Igasoq igaffimmilu ikiortit	5	6
	Eqqiaasut	2	2
	Peqqissaasoq	1	1
Tammaarsimaarfiup teknikikkut aserfallatsaalinera	Pedeli/Vicevært-i	3	3
	IT-tekniker-i	1	1
Kalittaat		0	3
KATILLUGIT	KATILLUGIT	<u>61</u>	<u>87</u>

Kalaallit Nunanni Namminersorlutik Oqartussat piumasaqaataat eqqortinniarlugit aatsitassarsiorfiup matuneqarnissaanut pilersaarut ingerlaavartumik nalilersorneqartassaaq naleqqussarneqarlunilu suliniuteqarfimmi suliat ingerlanneqartut tunngavigalugit. GAM massakkorpiaq ataatsimut isigalugu aatsitassarsiorfiup matuneqarnissaanut pilersaarusioreerpoq. Aatsitassarsiorfiup matuneqarnissaa aatsitassarsiornerup uninneraniit ukiumik ataatsimik sivilisussuseqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq. Matusinissaq pisariitsuussasoq ilimagineqarpoq atortunik tamanik piiiaffiussalluni, illunik tamanik isateriffiussalluni aatsitassarsiorfiullu eqqaa illersorneqarsinnaasumik matuneqassalluni susassaqqanngitsunit iserfigineqarnissaa pinngitsoorniarlugu. Taamaallilluni piiiaffiup eqqaani isumannaallisaaffiusoq pilersinneqassaaq, kikkulluunniit piaarinaatsoorlutik tassunga isersinnaanissaat ajoqusersinnaanissaallu pinngitsoorniarlugit.

Matusinermi sulisut 10-15-iunissaat ilimagineqarpoq. Ilimagineqarpoq makkuninnga piginnaasallit atorneqassasut; maskiinanik ingerlatsisut, qaartiterisut, isaterinermi sulisartut, innaallagisserisut, sanasut, svejser-isut aamma formandi.

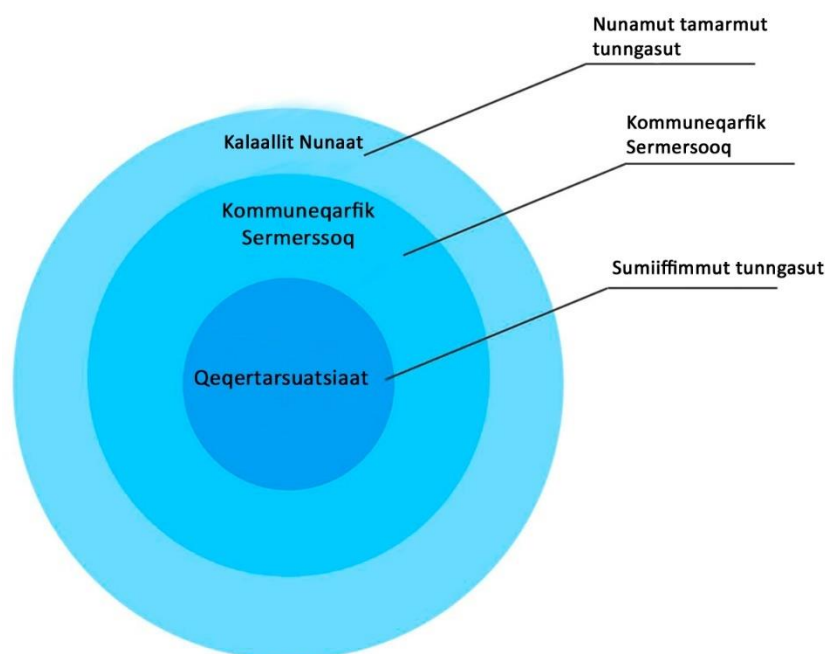
4. SULINIUTIP INNOQATIGIINNUT TUNNGASUNUT AAMMA INUIAQATIGIINNUT SUNNIUTIGISINNAASAI

Kapitalimi uani inooqatigiinnermut tunngasunut sunniutaasinnaasut suliniutip inuiaqatigiinni nungusaataanngitsumik sunniuteqarnissaanut naliliinermi sukumiinerusumik misissorneqartussat saqqummiunneqarput. Ataani immikkoortut tamarmik immikkut imaqarput suliniutip aallartinnerani uuttuinnerik naammassippat sanilliunneqarsinnaasunik, sunniinerusinnaasut pingaernerit suussusiinik aallarniutaasumik paasiniaanerni katersorneqarsimasut (sukumiinerusumik allaaserineqarnera pillugu unnersuussutigineqarpoq immikkoortoq 3.2).

ISN-imik nalunaarusiap ilaatut suliniutip aallartinnerani uuttuinnerik naammassippat sanilliunneqarsinnaasunik paasissutissiissutit tamarmik sukumiinerusumik misissorneqassapput , suleqatigiinnik aamma Soqutigisaqartunik attuumassuteqartunik innuttaasunillu apersuinertigut erseqqissarneqarlutik, taamaalilluni ISN paasissutissanik paasisanillu nutaanerpaanik imaqassalluni. Saniatigut ISN-ip sapinngisamik suliniutip aallartinnerani uuttuinnerit naammassippata sanilliunneqarsinnaasut (ass. suliffeqanngitsut qassiunerinik nalunaarsuineq), ukiup ilaanut suliniutip ingerlanneqarneranut atuuttut (mars/april-imiit decembarimut) katersussavai atorlugillu.

Taassuma saniatigut sunniutaasinnaasunut tamanut sumiiffimmut, kommunimut nunamullu tamarmut, inuiaqatigiinnut sunniutaasut ilimagineqartut allaaserineqarput. Sumiiffik uani tassaavoq nunaqarfik Qeqertarsuatsiaat; kommune tassaavoq Kommuneqarfik Sermersooq aamma minnerunngitsumik illoqarfiit annerit qaninnerit marluk Paamiut aamma Nuuk; nunalu tamarmi tassaalluni Kalaallit Nunaat tamarmi. Tamanna takussutissiami ataani ersersinneqarpoq.

Takussutissiaq 4-1: Sumiiffik, kommune aamma nuna tamarmi

Sunniutaasinnaasut pisoq A-mut aamma pisoq B-mut allaaserineqarput (takuuk immikkoortoq 3.3 pisut taakku marluk sukumiinerusumik allaaserineqarnerat pillugu). Kiisalu sunniutinut tamanut ataasiakkaarlugit allaaserineqarpoq ISN-ip suliarineqarneranut atatillugu paasissutissat suut katersorneqassanersut.

Takussutissiami ataaniittumi sunniutit immikkoortuni tullerni allaaserineqartussat eqikkarneqarput.

Takussutissiaq 4-1: Sunniutaasinnaasut ataatsimut takutinneqarnerat

Suunera	Sunniut
Suliaqarneq (immikkoortoq 4.1)	Sulisartunik kalaallinik sulisoqarneq (4.1.1) Suliaqarnermut toqqaannanngitsumik allannguu-taasumillu sunniutit (4.1.2) Sunniutit sakkortusiartortut aamma susassaqaqfinnik allanik akerleqarneq (4.1.3) Inuttut isertitanit akileraarutit (4.1.4) Sulinermi atugassarititaasut (4.1.5)
Ilinniagaqarneq (afsnit 4.2)	Piginnaanernik ineriartortitsineq (4.2.1)
Anngaasaqarnikkut sunniutit – suliaqannginneq (immikkoortoq 4.3)	Niuernermik ingerlatsinikkut periarfissat (4.3.1) Ingerlatsiviit akileraarutaat/kisermaassat atornerannut akiliutit (4.3.2)
Pisortaqarfik aamma ataqatigiinnermut aaqqiinerit (immikkoortoq 4.4)	Attaveqarfiit (4.4.1) Pisortaqarfinnut tatisinerit (4.4.2) Inuiaqatigiinni peqqissuseq upalungaarsimanerlu (4.4.3) Navianartumiittut, pinerlunneq aamma atornerluineq (4.4.4) Nuuttarneq (tikinnermik aallarnermillu takussutissat) (4.4.5) Sunniutit sakkortusiartortut (suliffeqarfeqarfinnut sunniutit ilanngunnagit) (4.4.6)
Sunniutit sinneruttut (immikkoortoq 4.5)	Kulturikkut kingornussat, kulturikkut inuiaqatigiinni naleqartitat aamma pilersorneqarnermut tunngasut (4.5.1) Aningaasaqarnikkut sunniutit allat (4.5.2)

4.1 Suliaqarneq

Soorlu Takussutissiaq 4-1-imit takuneqarsinnaasooq 'suliaqarneq'-up ataani sunniutit assigiinngitsut tallimat sammineqassapput. Sunniutit taakku immikkoortuni tulluuttuni allaaserineqarput 4.1.1-4.1.5.

4.1.1 Sulisartunik kalaallinik sulisoqarneq

Suliniutip alloriarnerini pingasuni suliaqarneq sunniiffigineqarsinnaavoq:

- Sanaartornerup nalaa
- Ingerlatsinerup nalaa
- Matusinerup nalaa.

Immikkoortoq 3.3.2-imi allaaserineqartut, sanaartornermik ingerlatsivissaq 2023-p affaani siullermi aallartissasoq ilimagineqarpoq, suliniummut akuersissutit qanoq sukkatigisumik tunniunneqarsinnaaneri apeqqutaalluni. Sanaartornerup nalaani inuit 30-40 atornissaat ilimagineqarpoq. Suliffigineqarlutik atuuffiit tullinnguuttut makku atorfissaqartinneqassapput: Sanaartornermi pisortaq aamma formandit, nunamik uuttortaasut, sanaartornermut aningaasatigut ilisimasallit, kiassaatip igartaanik suliaqartut, svejser-isut, VVS-ilerisut, ikkussuisut, sanasut, betonilerisut, maskiinanik ingerlatsisut, kraninik ingerlatsisut, qalipaasut, ruujorilerisut, qaartiterisut aamma sulisartut.

Suliniutip ingerlanneqarneranut atatillugu sulisut suliallu suunerisa amerlassusaat pillugu Takussutissiaq 3-2 innersuussutigineqarpoq. Matusinermi sulisut 10-15 atorfissaqartinneqarnissaat ilimagineqarpoq, taassuma ataani makkuninnga piginnaasallit atorneqassasut; maskiinanik ingerlatsisut, qaartiterisut, isaterinermi sulisartut, innaallagisserisut, sanasut, svejser-isut aamma formandi.

Kalaallit Nunaanni 2019-imi suliffeqartut katillugit (ukiup qaammataani agguaqatigiissitsineq) 26.992-iupput (taakkunannga angutit 14.722 aamma 12.270 arnat). Taakku saniatigut Kalaallit Nunaanni 2019-imi agguaqatigiissillugu suliffissarsiortut 1.924-upput (Kalaallit Nunaanni Naatsorsueqqissaartarfik). 2019-imi Paamiuni Nuummilu ukiup qaammataani agguaqatigiissillugu 1.092 aamma 594 suliffeqarput, kiisalu suliffissarsiortut 93 aamma 334 -ullutik¹⁶.

Kal. Nunaanni suliffissaaleqineq ilinniarsimanermut attuumassuteqartumik nikerartarpoq. Ass. sulisut ingerlaqqittumik ilinniagaqartut suliffeqannginnerat 0,5 pct.-iuvoq, taavalu sulisunut annerpaamik atuarfimmil tunngaviusumik atuarsimasunut suliffeqannginneq 9,3 pct.-iulluni (kisitsisit 2018-imeersut)¹⁷. Suliffeqarneq Pillugu 2018-2019-imi Nalunaarusiami Kalaallit Nunaanni suliffeqannginneq annertuumik suliffeqarnermut atuuttumut piginnaasanut piumasagaatinik naammassinnissinnaanermut naleqqussarnerup unamminiarnarnerata peqqutaanera allaaserineqarpoq.

Qeqertarsuatsiaani sulisorineqarsinnaasut inuit 118-iupput (innuttaasut 17 aamma 64 akornanni ukiullit). Qeqertarsuatsiaani suliffissaqanngitsut pillugit naatsorsueqqissaarnikkut tamanit tigu-neqarsinnaasunik naatsorsugaqanngilaq, kisianni siornatigut misissuinerit takutippaat aasakkut suliffissaqannginneq killeqaqisoq ukiukkullu annertunerulaartarluni.

Ulloq 19. septembari (2020) GAM Qeqertarsuatsiaani suliniut pillugu paasisutissiiniarluni tamanut ammasumik ataatsimiititsivoq. Ataatsimiinnermi najuuttut suliniutip kingunerisaanik suliffissanik soqutiginninnertik oqaatigaat. GAM-ip isumalluutaasinnaasut taakku piginnaasat attuumassute-qartut tungaasigut piginnaasarisariaqagaasa suunerinik paasiniaaneq aallartinniaraa nalunaarutigineqarpoq. Sulineq taanna ISN-imik suliaqarnermut atatillugu ingerlanneqassaaq.

¹⁶ <https://stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&version=202017&sc=AR&subthemecode=2.%20BESK%C3%86FTIGELSEN%20I%20HO-VEDTR%C3%86K&colcode=2>, tabellerne ARDBFB3 og ARDLED1

¹⁷ <https://stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&version=202001&sc=AR&subthemecode=o3&colcode=o>.

Siusinnerusukkut aatsitassarsiornerit misilittakkat (soorlu Aappaluttumi rubinisorfimmit) aamma Nuummi Qeqertarsuatsiaanilu tusarniaanerit aallaavigalugit suliniummi sumiiffimmit annertuumik sulisoqarnissamut ajornartorsiutaasinnaasut makkuupput:

- Suliffinnut pisariaqartunut naammattumik piginnaasaqannginneq, taassunga ilaallutil atorfiit pisariaqartumik annertuumik immikkut ilisimasaqarnermik aamma piginnaasaqarnermik piumasaqarfusut.
- Ukiup ilaannaanut (ukiumut qaammatit 9) suliffeqarnissamut killilimmik soqutiginninneq, pingaartumik aasakkut tunisassiornermik sunngiffimmilu sammisaqarnermik allanik ingerlatsiviusumi.¹⁸
- Sulineramik atugassarititaasut peqqutigalugit killeqartumik sumiiffimmiunik sulisoqarnermik tigumminninnissaq (ass nal.al.12-ikkaarlugit paarlakaalluni sulineq, sapaatip akunneranut ullut 7 sapaatip akunneri pimgasukkaarlugit, sulisut aatsitaasarfiup ineqarfiutitaani inissinneqarfianni.

Pisoq A

Sumiiffimmi sunniineq:

GAM-ip suliniutip sanaartorneqarfiata nalaani ilimagaa inuit 30-40 suliffeqartissallugit, toqqaannartumik pilersuisunit assigiinngitsuneersut imaluunniit taakku katiternerisigut, aamma ingerlatsiviup nalaani inuit 60 miss. pisumi A-mi tamakkiisunik ingerlanermi sulisorissallugit. Matusineri inuit 10-15 atorfissaqartinneqarnissaat ilimagineqarpoq.

Suliniut sumiiffimmi suliffissanik pilersitsinnaasussaavoq taamalu suliffeqannginnermik apparsaasinnaalluni. Suliniut ukiumut qaammatit 9 miss. tamakkiisumik ingerlasassaaq. Suliniummi toqqaannartumik sumiiffimmi suliffissaqartitsinissamut apeqqutaassapput piginnaasat, misilittakkat aamma inuttut piginnaasat pisariaqartinneqartut sumiiffimmilu nassaarineqarsinnaasut.

Kommunimut sunniutit:

Suliniut sumiiffimmi suliffissanik pilersitsinnaasussaavoq taamalu suliffeqannginnermik apparsaasinnaalluni. Suliniummi toqqaannartumik sumiiffimmi suliffissaqartitsinissamut apeqqutaassapput piginnaasat, misilittakkat aamma inuttut piginnaasat pisariaqartinneqartut sumiiffimmilu nassaarineqarsinnaasut.

Nunamut tamarmut sunniutit:

Kalaallit Nunaanni sulisinnaasut nuussinnaalluuartarput, taamaattumillu eqqarsaatiginngitsoorneqarsinnaanngilaq sulisartut pisariaqartitanik piginnaanillit kommuninit allaneersut aatsitassarsiorfimmi sulinissartik toqqaraat. Suliniutip annertussusaa eqqarsaatigalugu suliffeqarnermut toqqaannartumik sunniutissaata annikitsuunnissaa ilimagineqarpoq. Aamma ilaannakortumik sulineq (qaammatit 9) sumiiffimmut sulisoqarnissamut naammattumik pilerinassanersoq erseqqivinngilaq.

Pisoq B

GAM-ip ilimagaa pisumi B-mi ingerlatsiviup nalaani inuit 85-90 miss. pisumi B-mi tamakkiisunik ingerlanermi sulisorissallugit. Taakku saniatigut pisumi A-misut sunniinerit ilimagineqarput. Suliniutip sanaartorneqarnerani matuneqarneranilu sulisunik pisariaqartitsineq assigiissaaq, tak. pisoq A imaluunniit B.

¹⁸ Piffissami "annikillissami" aamma sulineramik atuuffeqassaaq (kisianni suliffiit ikinnerit) sumiiffimmiunik ilanngutititsinnaasut: truck-inik ingerlatsineq, sulisartut, aserfallatsaaliuinnermut sulisut, nerisassanik suliaqartut, allaffissornikkut ingerlatsineq il.il..

ISN-imik suliaqarnermi paasissutissat pisariaqartut

Piffissat suliffiusut, paarlakaannernik aaqqiinerit attuumassuteqartullu allat sumiiffimmiunut qanoq pilerinartiginissaanik GAM-imit annikitsortaanik aamma ilanngussuisumik paasissutissat (aamma ataatsimut isigalugu Kalaallit Nunaanni suliffeqarfimmiittunut).

Siornatigut aatsitassarsiornerit ISN-iinik tusarniaanernit paasissutissat makku piumaneqarput:

- Sanaartornerup nalaani suliniutip sannaanik toqqaaneq, pingaartumillu suliniutip sanaartornerani aqqissornerata qanoq innissaanik ilimagisamik erseqqissaaneq. Assersuutigalugu tassaasinnaavoq aatsitassarsiorfimmik sanaartorneq suliassinneqartumit ataatsimit tamakkiisumik imaluunniit suliassissutinut annikinnerusunut assigiinngitsunut agguataarlugu ingerlanneqassanersoq, tassani suliffeqarfiit sumiiffimmeersut suliassami ajornannginnerusumik neqerooruteqarfigisinnaasaanni. Sumiiffeqarfimmi suliffeqarfinnut suliffeqarfinnullu ataasiinnarmik sulisoqartunut sanaartorneqarneranut ilanngussisinnaasunut attuumassuteqarpoq.
- HSE-mut (Peqqinnermut, isumannaannermut aamma avatangiisinut) aamma angallannermut allagartat pingaarnert aatsitassarsiorfimmi sulinissamut piumasarineqartut. Sumiiffimmiunut sulinnermut peqataasinnaasunut attuumassuteqarpoq, taamaalluni aatsitassarsiornerup aallartinnginnerani pikkorissaaneq ingerlanneqarsinnaassammat.

Paasissutissat taakku GAM-imit katersorneqassapput ISN-imullu ilanngunneqarlutik.

Sumiiffimmi piginnaasat qanoq ittuunerinik paasissutissat allallu suliniutip aallartinnerani uuttuinnerik naammassippat sanilliunneqarsinnaasunik paasissutissiissutissat katersorneqassapput.

Nunamut tamarmut periusissiat/allagartat uppersaait pingaartut:

- Naalakkersuisut suliffeqarnermut periusissiat 2020-2023: "Nutaaliorneq, Periarfissat, Piginnaasat" (2020)
- Suliffeqarneq pillugu nassuiaat 2018-2019, Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik (2020).

Tigusiffiit pingaartut allat

- Kalaallit Nunaanni sulisunik misissuineq (G-AKU), 2020
- Kalaallit Nunaanni inuit nuuttarnerat, 2010-mit nalunaarsuaq¹⁹.

4.1.2 Sulinnermut sunniutit toqqaannangitsut allannguutaasullu

Suliniutip Majoqqap Qaavatut ittup suliffeqarnermut malittaasumik aamma allannguutaasumik, sanaartornerata nalaani, ingerlannerata nalaani aamma matuneqarnerata nalaani sunniutaata annikitsuunissaa ilimagineqarpoq. Taamaattumik alloriarnernut tamanut sulisoqarnermut toqqaannangitsumik aamma allannguutaasumik sunniutit misissorneqassapput.

Toqqaannangitsumik sulinnermut sunniutaasut tassaapput suliffiit aatsitassarsiorfimmu pilersuisunit, sullissinnermik/nioqqutissamik annertusiartortumik pineqarumanerulernerisigut pilersinneqartut. Tassaasinnaapput nerisassanik isumaginninneq, eqqiaaneq, angallassineq

¹⁹ <https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Publications/Departement%20for%20Boliger%20Natur%20og%20Miljoe/Teknik%20og%20Landsplanlaegning/Landsplanlaegning/Mobilitet%20i%20Groenland%20DK.pdf>.

(nioqqutissanik, inunnik) allallu. Aatsitassarsiorfiup/ineqarfiup isumagineqarnera aamma assammik sulisartunit ikiorneqarneq, IT-kkut sullissinerit aamma ikummatissanik pilersuineq²⁰.

Sulinermit allannguutaasumik sunniutit tassaapput suliffiit sumiiffimmi aningasatigut atuinerup kingunerisaanik pilersinneqartut, aatsitassarsiorfimmi sulisut aamma sumiiffimmi pilersuisut sumiiffimmi isertitatik sumiiffimmi atoraangatigut.

Sulinermit sunniutaasut toqqaannanngitsut allannguutaasullu naatsorsinnaajumallugit amerlisaat atorneqarpoq. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfinnit allanit misilittakkat tikkuarpaat amerlisaat 1,3 piviusorsioruusoq²¹. Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorluni suliniutini allani amerlisaat taanna ISN-inik nalunaarusiornerni allani atorneqartarpoq. Aallaavigalugu amerlisaat taanna misissuinermit uani atussavarput, kisianni ISN-ip suliarinerani nalilissavarput naleqqusaanissaq pisariaqartinneqassanersoq Qeqertarsuatsiaani pissutsit eqqarsaatigalugit.

Pisoq A

Sumiiffimmi sunniineq:

Sumiiffimmi sulisoqarnermut toqqaannanngitsumik allannguutaasumillu sunniummut uuttutit marluk apeqqutaassapput:

- Aatsitassarsiorfiup sulisartut Qeqertarsuatsiarmit qassit sulisorissanerai, aamma aatsitassarsiorfiup sumiiffimmi nioqqutissanik aamma sullissinermik pilersuisunik atuinera.
- Qeqertarsuatsiaani sulisartut pineqarsinnaasut piginnaasakkut piumasaqaatinut naleqqunnerat aamma sumiiffimmi pilersuisut nioqqutissanik/sullissinernik tunniussisinnaanerisa qanoq annertutiginerat.

Uttututit qulaani taaneqartut sanaartorerup, ingerlatsinerup aamma matusinerup nalaannut atuupput.

Kommunimut sunniutit:

Kommunimi sulisoqarnermut toqqaannanngitsumik aamma allannguutaasumik sunniutit sumiiffimmi sunniutit assinganik ukuninnga sunniinerupput:

- Aatsitassarsiorfiup sulisartut Kommuneqarfik Sermersooq tamakkerlugu qassit sulisorissanerai, aamma aatsitassarsiorfiup kommuneqarfimmi nioqqutissanik aamma sullissinermik pilersuisunik atuinera.
- Kommuneqarfik Sermersuumi sulisartut pineqarsinnaasut piginnaasakkut piumasaqaatinut naleqqunnerat aamma kommunimi pilersuisut nioqqutissanik/sullissinernik tunniussisinnaanerisa qanoq annertutiginerat.

Uttututit qulaani taaneqartut sanaartorerup, ingerlatsinerup aamma matusinerup nalaannut atuupput.

Nunamut tamarmut sunniutit:

Suliniutip annertussusaa eqqarsaatigalugu suliffeqarnermut toqqaannartumik sunniutissaata annikitsuunissaa ilimagineqarpoq.

²⁰ Massakkut sulii erseqqissumik paasineqanngilaq sullissinerit taakku ilaat sorliit allanut suliaassiissutigineqassanersut sorliillu ingerlatsivimmit namminermi ingerlanneqassanersut. Aatsitassaqarfiup nunap ilaani inissisimanera peqqutigalugu ilimagineqarpoq tassani piginnaasaqarnerit pisariaqartinneqassasut.

²¹ <https://www.copenhageneconomics.com/dyn/resources/Publication/publicationPDF/6/296/1431935119/mining-and-sustainable-economic-growth.pdf>, NIRAS (2010) Aluminiumsprojektets økonomiske betydning), Watkinson, (2009) Nalunaq Gold Mine – Social Impact Assessment, <http://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Attached%20Files/Raastof/Hoeringer/ISUA%202012/SIA%20London%20Mining%20final%20march%202013.pdf>.

Pisoq B

Pisumi B-mi GAM-ip ingerlatsinerup nalaani amerlanerusunik sulisoqarnissaq ilimagimmagu naat-sorsuutigineqarpoq toqqaannangitsumik allannguutaasumillu sulisoqarnermut sunniutit pisumit A-mit annertunerulaassasut. Toqqaannartumik sunniuteqarnissaanut pisariaqarpoq kommunimiit suliffissanik noqqaasut aatsitassarsiorfiup piumasaqaataanik piginnaasaqassasut il.il., kisianni toqqaannangitsumik sunniutaasooq ilimagineqarpoq sulisut amerliallannerannit pilersorneqarnissamik piumasaqaatiniissasooq.

ISN-imik suliaqarnermi paasissutissat pisariaqartut

Sanaartornerup, ingerlatsinerup aamma matusinerup nalaanut:

- Sumiiffimmit/kommunimit pilersuisunit sullissinernik/nioqqutissanik pilersorneqarnissamut ilimagisaqarneq pillugu GAM-imit annikitsortaanik aamma ilanngussuisumik paasissutissiineq.

Sumiiffimmi piginnaasat qanoq ittuunerinik paasissutissat allallu suliniutip aallartinnerani uuttuinnerik naammassippat sanilliunneqarsinnaasunik paasissutissiissutissat katersorneqassapput.

Sumiiffimmi aamma Paamiuni Nuummilu apersuinerit atorineqassapput paasiniaarlugu sumiiffimmi/kommunimi pilersuisut unammillersinnaanermut piumasaqaatit naapertorlugit nioqqutissanik/sullissinernik aatsitassarsiorfimmi piumasarineqartunik tunniussisinnaanersut aamma annertunerusumik kaaviiartitsinerup sumiiffimmi pilersuisut/suliffeqarfiit qanoq sunnissanerai.

Nunamut tamarmut periusissiat/allagartat uppersaasat pingaartut:

N/A

Tigusiffiit pingaartut allat

- Inuiaqatigiinnut sunniinermik nalunaasusiat (TANBREEZ-ip aatsitassarsiornermik suliniutaa, Tanbreez Mining Greenland A/S, 2013)
- Inuiaqatigiinnut sunniinermik nalunaarusiamut missingiut Aapaluttumi Rubinisiornermut atatillugu (True North Gems Inc., 2014)
- Greenland Social Impact Assessment (White Mountain Anorthosite Project, Hudson, 2015)
- Inuiaqatigiinnut sunniinermik nalunaarusiat (suliniut Kuannersuit, Greenland Minerals Limited og Greenland Minerals & Energy A/S, 2018)
- Mining and Sustainable Economic Growth (Copenhagen Economics, 2012)
- Aluminiumik suliniutip aningaasaqarnermut pingaaruteqarnera (NIRAS, 2010)
- Nalunaq Gold Mine – Social Impact Assessment (Watkinson, 2009)
- Social Impact Assessment for the ISUA Iron Ore Project for London Mining Greenland A/S (Grontmij, 2013).

4.1.3 Sunniutit sakkortusiartortut aamma susassaqaqarfinnik allanik akerleqarneq

Majoqqap Qaava-ni suliniutip sunniutigisinnaasai Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik suliniutinut atatillugu isigineqassaaq. Uani sunniutit annertusiartortunik taaneqarpoq. Immikkoortumi uani suliffeqarnermut sunniutaasinnaasut annertusiartortut ukkatarineqarput. Immikkoortumi kingusinnerusumi sunniutit annertusiartortut allat sukumiinerusumik allaaserineqarput (immikkoortoq 4.4.6).

Tamatuma saniatigut misissorneqassaaq suliniut - pingaartumillu suliniutimmi sulisoqarnissamik pisariaqartitsineq - susassaqaqarfinnik allanik akerleqassanersoq.

Aappaluttoq Qeqertarsuatsiaat eqqaaniittoq Kalaallit Nunaanni rubinisorfiit siulersaraat. Aatsitassarsiorfimmi sanaartorneq 2014-imi aallartinneqarpoq aatsitassarsiornerlu 2017-imi aallartinneqarluni. Aatsitassarsiornermut pilersaarummi massakut atuuttumi naatsorsuutigineqarpoq rubinit pitsassuit aamma safirit aappilarujuttut 2023 tikillugu nioqqutissiarineqassasut. Aatsitassarsiorfimmi sulisorineqartut katillugit inuit 26 missanniipput, avinneqarlutik aatsitassarsiorfimmi 20-nut Nuummilu inuit 6-nut.

Tamatuma saniatigut Anorthosit-imik suliniut (White Mountain Project), Hudson Greenland A/S-imit ingerlanneqartoq, suliniummut tassunga attuumassuteqarpoq aatsitassarsiornermi pineqartut assigiipajaarnerat peqqutigalugu. Anorthosit-imik suliniut massakorpiaq inunnik 20 missaanniittunik sulisoqarpoq.²².

Kiisalu unammilligassaqsinnaavoq sanaartornermi naleqquttumik piginnaasalinnik sulisoqsinnaanermik pissarsiaqarnissaq, tassami sulisartorpassuit Nuummi Ilulissanilu Atlantikukut timmisartunut mittarfissanik nutaanik, 2023-mi atulernissaannut naatsorsuutaasunik, sanaartornermi tamakkiisumik suliffeqareermata. Massakorpiaq ilimagineqarpoq Ilulissani mittarfiliorneq minnerpaamik ukioq ataaseq kinguartuussasoq, Nuummi mittarfiliorneq kinguartoomat²³.

Pisoq A

Sumiiffimmi sunniineq:

Suliniut Majoqqap Qaavanut eqqaanarnerpaaq tassaavoq aatsitassarsiorfik Aappaluttoq. Aatsitassarsiorfimmut Aapilattumut naleqqiullugu ingerlatsinermi piginnaasatigut piumasaqaatini unammilleqatigiinneqarsinnaavoq. Sumiiffimmi kalaallinik sulisartoqsinnaavoq aatsitassarsiorfiup aappaani sanaartornerup nalaani peqataasimasunik, taamaattumillu aamma Majoqqap Qaavata sanaartorneranut peqataasinnaasunik.

Tamatuma saniatigut aarleqqutigineqarsinnaavoq suliniut Qeqertarsuatsiaani aalisakkanik tunisaasiorfimmut unammillernissaa sulisussat eqqarsaatigalugit, pingaartumik aasakkut.

Kommunimi (illoqarfinni qaninnerni) sunniutit:

Sanaartugassanik suliassinneqartartut – pingaartumik Nuummi – sanaartornermik suliniutinik annertuunik arlalinnik ulapputeqarput. Taamaattumik aatsitassarsiornermik suliniummut peqataasinnaanissat nalornissutigineqarsinnaavoq. Taamaattumik kommunimut annertusiartortumik sunniutit suliniummi sukumiinerusumik misissorneqassaput, ilanngullugit sanaartornissamut suliniutit ingerlasut annertunerusut aamma aatsitassarsiorfimmi pilersaarutit ilimagineqartumik sanaartornissap qaqugu pinissaat.

Nunamut tamarmut sunniutit:

Suliniutip annertussusaa eqqarsaatigalugu suliffeqarnermut toqqaannartumik sunniutissaata annikitsuunissaa ilimagineqarpoq. Kisianni suliniummi sumiiffimmiut peqataanerat – sanaartornerup, ingerlatsinerup aamma matusinerup nalaani – innuttaasut piginnaasaannik qaffarsaaneq ikorfartorneqassaaq sulisullu aatsitassarsiornermut allanut tullinnguussinnaasunut pilerinarnerulersillugit. Tamannali aatsaat ungasinnerusiq isigalugu.

Pisoq B

Pisoq B-mi suliniummi sulisut amerlanerusut atorneqassapput. Taamaattumik sunniut annertusiartortoq aamma sumiiffimmi sulisartunik naleqquttumik piginnaasalinnik

²² <https://www.globenewswire.com/news-release/2020/10/16/2109864/0/en/Hudson-Greenland-Appoints-New-Managing-Director-for-the-White-Mountain-Anorthosite-Mine-in-Greenland.html>.

²³ <https://sermitsiaq.ag/node/223290>.

nassaarnissamut unammillerneq annertulerulissalluni – taakkununga pingasunut atuuttumik: sanaartornerup, ingerlatsinerup aamma matusinerup nalaa.

ISN-imik suliaqarnermi paasissutissat pisariaqartut

Allagartat uppersaait nunamut tamarmut atuuttut

- Kalaallit Nunaanni uuliamut aamma aatsitassanut periusissiaa 2014-2018²⁴
- Kalaallit Nunaata aatsitassanut periusissiaa 2020-2024.

Tigusiffiit pingaartut allat

- Eqqaani aatsitassarsiorfiit allat pillugit paasissutissat (pingaartumik aatsitassarsiorfik Aappaluttoq)
- Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatsineq 2019 (Råstofstyrelsen).

4.1.4 Inuttut isertitanit akileraarutit

Inuit ilinniagakkaat annikitsumillu ilinniarsimasut/ilinniagaqarsimanngitsut akissarsiaat assigiinngitsorujussuupput. Paamiuni 2019-imi agguaqatigiissillugu akissarsiat qaammammut 22.615 kr.-upput Nuummilu 2019-imi agguaqatigiissillugu qaammammut akissarsiat 33.936 kr.-ullutik (Naatsorsueqqissaartarfik)²⁵.

Qeqertarsuatsiaani agguaqatigiissillugu akissarsiat pillugit paasissutissaqanngilaq, kisianni nunaqarfinni akissarsiarineqartartut ataatsimut isigalugu illoqarfinnit annikinnerupput. Illoqarfimmi nunaqarfimmilu assigiinngissutit annerpaat Kommuneqarfik Sermersuumiupput. Tassani inuttut isertitat kommunip illoqarfiini nunaqarfiinit marloriaammik qaffasinnerupput. . Pissutsit taakku isigineqassapput innuttaasut kommunimi nunap ilaani sorlermi inissisimanerannut naleqqiullugu. Innuttaasut amerlanerpaartaat Nuummi najugaqarput, tassanilu isertitat annertupput, taavalu nunaqarfinni najugaqartut amerlanerpaartaat Tasiilap eqqaani najugaqarlutik, tassanilu inuit appasissumik isertitaqarnerat nalinginnaasuvoq²⁶.

Kommuneqarfik Sermersuumi inuttut akileraarut 42 pct-iuvoq. Sumiiffimmi najugaqartut aamma inuttut ilannga 48.000 kr.-usoiq atorsinnaavaat aamma nalinginnaasumik ilannga 10.000 kr.-usoiq²⁷

Sulisut nunat allamiut Kalaallit Nunaanni inuttut 35 pct.-mik akileraaruteqartinneqarput, akerlianilli atorsinnaasaminnik inuttut ilanngaateqartitaanat²⁸, tassunga ilanngunneqassaaq nunanit allaniigt sulisut akuttunngitsumik "akileraarutininik qaaffaassutinik" nunami angerlarsimaffimminni akileraaruserneqartarmata, tamannalu ilaatigut tunngaveqartarpoq qanoq sivistigisumik nunaminnit peqannginnermik, katillugit tamakkiisumik isertitanit il.il.

Pisoq A

Sumiiffimmi sunniineq:

Sumiiffimmi najugaqartunut aatsitassarsiorfimmi sulisunut inuttut akileraarutaannut toqqaannartumik sunniuteqassanngilaq. Inuttut akileraarutininik akiliutissat sulinermik tunngaveqarput, soorlu immikkoortoq 4.1-imi allaaserineqartoq.

²⁴ <https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Publications/Raastof/DK/Gr%C3%B8nlands%20olie%20og%20mineralstrategi%202014%202018.pdf>.

²⁵ "Hovedbeskæftigelse blandt fastboende fordelt på tid, branche, distrikt og køn" (Tabellen ARDBFB4).

²⁶ <https://stat.gl/dialog/main.asp?lang=da&version=202001&sc=IN&subthemecode=3.%20PERSONLIG%20INDKOMST&colcode=3>.

²⁷ <https://govmin.gl/da/efterforskning-forundersogelse/opstart-af-efterforskning/skat/> samt <https://aka.gl/~media/Skattestyrelsen/Vejledning-ger/2018/Vejledning%20for%20august%202018.pdf>.

²⁸ <https://govmin.gl/da/efterforskning-forundersogelse/opstart-af-efterforskning/skat>.

Kommunimut sunniutit:

ISN-imik nalunaarusiami ilaassaaq inuttut akileraarutinit ilimagineqartut (kommunimut nakkartussat) annertussusaannik naatsorsuinikkut naliliussat suliniutip atanerani atuuttussat. Nunanit allaneersut kalallillu sulisut agguataarneqarnerat tassani naatsorsuutigineqassaaq, aamma kalaallinit sulisunit qassit suliffeqanngikkaluit/allami sulisut sulilersimanersut.

Inuttut akileraarutit ilimagineqartut annertussusaannik naliliussat naatsorsorneqassapput, ukununga pingasunut atuuttussat: Sanaartornerup, ingerlatsinerup aamma matusinerup nalaani.

Nunamut tamarmut sunniutit:

ISN-imik nalunaarusiami ilaassaaq inuttut akileraarutinit ilimagineqartut (Namminersorlutik Oqartussanut nakkartussat) annertussusaannik naatsorsuinikkut naliliussat suliniutip atanerani atuuttussat. Nunanit allaneersut kalallillu sulisut agguataarneqarnerat tassani naatsorsuutigineqassaaq, aamma kalaallinit sulisunit qassit suliffeqanngikkaluit/allami sulisut sulilersimanersut.

Inuttut akileraarutit ilimagineqartut annertussusaannik naliliussat naatsorsorneqassapput, ukununga pingasunut atuuttussat: sanaartornerup, ingerlatsinerup aamma matusinerup nalaani.

Pisoq B

Pisumi A-misut, sunniutaali annertunerussalluni sulisussat amerlanerussammata.

ISN-imik suliaqarnermi paasissutissat pisariaqartut

Suliniuummi sulisussatut naatsorsuutigineqartut ilinniarsimasut illuani nunat allamiut illuani kalaallit qassiuneri pillugit paasissutissanik pilersitsisoqassaaq. Tamanna pisariaqarpoq inuttut akileraarutit suliniuummit pilersinneqartut naatsorsinnaajumallugit. Ilutigalugu GAM akissarsiat pisariaqartumik qaffasissusaannik annikitsortaanik aamma ilanngussilluni paasissutissiissaaq.

Qeqertarsuatsiaani apersuinerni ingerlatsisoqassaaq nunaqarfimmi isertitat annertussusaat pillugu (agguaqatigiissillugu isertitat) aatsitassarsiorfimmik suliniuummi sulinerup kingunerisaanik paasisaqarniarluni.

Allaqartat uppersaait nunamut tamarmut atuuttut

- Kalaallit Nunaanni akileraarutit pillugit inatsit.

Tigusiffiit pingaartut allat

N/A

4.1.5 Sulinermi atugassarititaasut

Kalallit Nunaanni sulisut pingaarnerusumik aqqissugaanerat sinniisoqarnerallu SIK-mit (Sulinermit Inuussutissarsiuteqartut Kattuffiat) ingerlanneqarput. Sulisitsisut namminersortut GE-mi (Grønlands Erhverv)-imi aamma NUSUKA-mi (Nunaqavissut Suliffiutillit Kattuffiat)-ni aqqissugaapput.

ILO-mi isumaqatigiissummi sulisunut tamanut sulinermi atugassarititaasunut piumasaqaatit allaaserineqarput²⁹. Taassuma saniatigut nunamut tamarmut atuuttumi sulinermi avatangiisit pillugit inatsimmi pii-aalluni nioqutissiornermi immikkut malittarisassaaqarpoq.³⁰

²⁹ <https://www.retsinformation.dk/eli/ltr/1997/97>.

³⁰ <https://at.gl/da/regler/bekendtgoerelser/302-arbejde-med-udvinding-og-efterforskning-af-mineralske-materialer-i-groenland/>.

Sulisartunut ilinniarsimanngitsunut ukiumut minnerpaamik akissarsiat 2019-imi 218.464,92 kr.-upput (SIK)³¹.

Pisoq A

Suliniutip annertussusaa aamma GAM-ip nunat tamalaat akornanni isumaqatigiissutiniq nunallu inatsisaanik eqqortitsinera peqqutigalugu ilimagineqarpoq sulineri atugassarititaasunut sumiiffimmi, kommunimi imaluunniit nunami tamarmi sunniuteqassanngitsoq

Sumiiffimmi sunniineq:

-

Kommunimut sunniutit:

-

Nunamut tamarmut sunniutit:

-

Pisoq B

Soorlu pisoq A-mi.

ISN-imik suliaqarnermi paasissutissat pisariaqartut

SIK-mik apersuineq sulineri politikimi, sulineri avatangiisinut pissutsillu assingusut pillugit suliniutip immikkoortui pingasut eqqarsaatigalugit: sanaartorerup nalaani, ingerlatsinerup nalaani aamma matusinerup nalaani ajornartorsiutaasinnaasut pillugit.

Sumiiffimmi suliniartunik apersuineq aatsitassarsiornerni allani ajornartorsiutaasinnaasunik misilittakkat pillugit.

GAM-imit paasissutissat navianarsinnaasut qanoq annikillilerneqarsinnaaneri pillugit qanoq ilior-toqassasoq (sulineri politikikkut, sulineri avatangiisitigut assigissasigullu).

Allagartat uppersaait nunamut tamarmut atuuttut

- Sulineri akuusut akornanni isumaqatigiissutit (SIK, GE)
- Suliffeqarner pillugu nassuiaat 2018-2019, Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik (2020).

Tigusiffiit pingaartut allat

N/A

4.2 Ilinniarneq

Ilinniarnermi sunniineq piginnaasat ineriartortinnerannik aallaaveqarpoq.

4.2.1 Piginnaasanik ineriartortitsineq

Inuussutissarsiornik ilinniarnaq sungiusarnerlu Kalaallit Nunaanni Teknikikut Ilinniarfimmit (KTI-mit) neqeroorutaavoq, Sisimiuni Nuummilu ingerlanneqartoq. Aatsitassalerinermik Ilinniarfik (Greenland School of Minerals and Petroleum) KTI-p ilagaa Sisimiuniillunilu. KTI Aatsitassalerinermik Ilinniarfik inuussutissarsiornermi ilinniakkanut marlunnut periarfissiivoq, tamarmik Kalaallit Nunaata inuussutissarsiornikkut annertunerujartortumik periarfissaanut

³¹ <http://www.sik.gl/Portals/0/Overenskomst/OK%202019%20iluar-sisat/362%20SIK%20M%E5nedsl%F8nede%2C%20fagl%E6rt%2C%20ikke%20fagl%E6rt%20OK%20%202018-2022%20021219.pdf>

tunaartaqartunik sanaartugassanik suliasinneqartarnerup aamma aatsitassalerinerup tungaatigut: Maskiinanik atuinermi sanaartugassanik suliasinneqartartoq aatsitassarsiorfimmi ilinniarsimalluni sulisoq. Saniatigut Sisimiuni DTU Arctic KTip illuutaasa ilaanniippoq. Issittumi Sanaartorneq aamma Attaqatigiinnermut Aaqqissuussinerit pillugit diplomingeniøritut ilinniartoqarsinnaavoq (semesteret siulliit pingasut Sisimiuni ingerlanneqassapput - taassuma saniatigut ilinniarnermut atatillugu suliffimmiinneq semesterit arfernanni Kalaallit Nunaanni suliffeqarfimmi ingerlanneqarsinnaavoq).

Imarsionermik Ilinniarfik Paamiuni, Nuummi aamma Uummannami imarsionermik ilinniarnermik neqerooruteqarpoq.

Saniatigut aatsitassarsiorfiusinnaasunik misissueqqaarnerit aamma Rubininik aamma Anorthositimik suliniutit nunami piginnaanillit pineqarsinnaasut amerlinerinik kinguneqarput, naak suliniutit amerlassusaat aamma sammisaqarfimmi piginnaasanik ineriartortitsinissaq sulilikleqaraluartoq.

Kiisalu Nuummi Paamiunilu Majoriaq Kalaallit Nunaanni sulisut piginnaasaannik annertusaassallutik neqerooruteqarput. Majoriami siunertarineqarpoq innuttaasut suliffeqanngitsut piginnaanilimmik kinguneqarluartumillu suliffeqarfeqarfimmut iserteqqinnissaat suliffeqarnissamut ingerlateqqinniarlugit. Taamaalilluni Majoriaq suliasanik pingaarnernik pingasunik sammisaqarpoq; suliffissanik innersuussineq, ilinniarnissamut siunnersuineq aamma ilinniarnissamut sulinissamullu piginnaanngorsaaneq.

Pisoq A

Sumiiffimmi sunniineq:

Suliniutip sungiusarnej l rlinginu   inissat neqeroorutigisinnaassavai. KTI-mik - pingaartumillu Aatsitassalerinerimik Ilinniarfimmik - suleqateqarnissaq periarfissaqarsinnaavoq. Taamaalilluni suliniutip sumiiffimmi sulisut kalaallit piginnaasaannik annertusarsinnaavai.

Kommunimut sunniutit:

Assinganik piginnaasat annertusisarnissaannut kommunimi sunniuteqarsinnaavoq. Nunamut tamarmut sunniutit takukkit

Nunamut tamarmut sunniutit:

Aatsitassarsionermik sammisaqarfimmi pineqarsinnaasunik amerlanerusunik suliffissaqarnerup inuusuttunut pilerinartissinnaavaa ilinniarnermik toqqaanissaq siunissami aatsitassarsionermik suliniutinut sulisussanik naleqquttumik piginnaasalinnik nassaarnissap ajornannginnerulernissaa, taamalillunilu siunissami aatsitassarsionermi sumiiffimmit amerlanerusunik sulisoqarnissaa qularnaarneqarsinnaassalluni.

Pisoq B

Pisumi A-misut, sunniutaali annertunerussalluni sulisussat amerlanerusussaammata.

Paasissutissat piumasarineqartut ISN-ip suliarinissaanut

GAM-imit erseqqissarneqassaaq ilinniartoqarsinnaaneq periarfissaanersaq, pikkorissaasoqarsinnaanersaq sulisullu kalaallit piginnaasamikkut annertusaasinnanernannik. Aatsitassarsiorfik qaammatini qulingiluani tamakkiisumik ingerlasassammat paasinianeqassaaq ilinniartoqarsinnaanissamut naleqqunnersaq.

KTI Aatsitassalerinermik Ilinniartimmik apersuineq aallaqqaataaniit misissuinerit naanerani sanilliullugit atorneqarsinnaasunut tunngasut piginnaasaqarnerit aamma piginnaasanik qaffassanissat pillugit.

Sumiiffimmi najugalinnik apersuisoqassaaq piginnaasat qaffasissusii paasiniaarlugit.

Allagartat uppersaaitit nunamut tamarmut atuuttut

- Ilinniartitaanermut periusissiaq 2018.

Tigusiffiit pingaartut allat

- Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanermi unammilligassanik misissuineq (VIVE, 2020)
- Kommunimut pilersaarut 2028 Kommuneqarfik Sermersooq - mut(digital:<http://sermersooq2028.gl/>)
- Kalaallit Nunaanni Atortussanik ineriartortitsinermut teknikikkut ilinniarnermik aamma piginnaasanik pilersitsineq.

4.3 Aningaasaqarnikkut sunniutit (suliaqarnerunngitsoq)

Immikkortumi uani aningaasaqarnikut sunniutaasinnaasut, niuernikkut periarfissat aamma ingerlatsiviit isertaannit akileraarutit.

4.3.1 Niuernikkut periarfissat

Qeqertarsuatsiaat nunaqarfiuvoq mikisoq, taamaattumillu sumiiffimmi suliffeqarfiit killeqarput. Nunaqarfimmi tigooraaginnarluni pisiniarfeqarpoq (Pilersuisoq), aalisakkanik tunisassiorfeqarluni Royal Greenlandimut pigineqarlunilu ingerlanneqartumik, ikummatissanik orsussanillu pilersuisoqarluni (Polaroil), tele- aamma allakkeriveqarluni, angalaartunut unnuisarfeqarluni aamma niuertarfinnik mikisunik suliffeqarfinnillu ataasiinnarmik sulisulinnik arlalinnik peqarluni. Aalisakkanik tunisassiorfik nunaqarfimmi suliffeqarfiit annersaraat ulapiffimmi 30 miiss. sulisoqartartoq ulapinngiffimmi 3-nik.

Pisoq A

Sumiiffimmi sunniineq:

Sumiiffimmi niuernikkut periarfissanut aatsitassarsiorfik sunniuteqarsinnaavoq nioqqutissatigut aamma sullissinertigut. Aammali suliffeqarfiit ilaasa killormut sunnerneqarsinnaanerit periarfissaavoq, innuttaasut ilaat arlallit aatsitassarsiorfimmi sulilissappata taamalu Qeqertarsuatsiaaniit 40 km-isut ungasitsigisumut nuullutik.

Sunniuteqarnermut aamma apeqqutaassaaq sumiiffimmi suliffeqarfiit aatsitassarsiorfimmiit nioqqutissanik sullissinernillu atorfissaqartinneqartunik qanoq tunniussisinnaatiginerat.

Kommunimut sunniutit:

Kommunimut sunniutaasoqarsinnaavoq aatsitassarsiorfik pilersuisunik Nuummeersunik imaluunniit Paamiuneeersunik toqqaappata (imaluunniit kommunimi illoqarfinnit/nunaqarfinnit allanit).

Sunniuteqarnermut aamma apeqqutaassaaq kommunimi suliffeqarfiit aatsitassarsiorfimmiit nioqqutissanik sullissinernillu atorfissaqartinneqartunik qanoq tunniussisinnaatiginerat.

Nunamut tamarmut sunniutit:

Suliniutip annertussusaa eqqarsaatigalugu nunamut tamarmut sunniutissaata annikitsuunissaa ilimagineqarpoq. Kalaallit Nunaanni ingerlatsivinnut minnerusunut aatsitassarsiornermut immikkut

piginnaasaqartunut annikitsumik iluanaarfiusinnaavoq, aatsitassarsiorfimmitt nioqqutissanik sullissinernillu atorfissaqartinneqartunik tunniussisinnaagunik.

Pisoq B

Pisoq A-misut. Kisianni paasilluarneqaqqaassaaq piiakkap suliarisarlun annertunerusumik suliarineqaqqinnerani sumiiffimmiit/kommunimiit/nunamit tamarmiit annertunerusumik pilersorneqarnissamik pisariaqartitsisoqassanersoq.

ISN-imik suliaqarnermi paasissutissat pisariaqartut

Qeqertarsuatsiaani suliffeqarfiit pillugit annikitsortaanik ilanngussuilluni paasissutissanik kater-suisoqassaaq sumiiffimmiut apersorneqarnerisigut. Taassuma saniatigut aamma GAM apersorneqassaaq aatsitassarsiorfimmitt pilersuisut Nuummeersut imaluunniit Paamiuneersut ator-neqarsinnaaneratt paasiniallugu.

GAM-imit annikitsortaanik ilanngussuilluni paasissutissat pilersuisussanik atorfissaqartitsineq ilimagineqartoq pillugu, aamma pilersuiner-mi isumaqatigiissutit minnerusunut aggorneqarsinnaanerannik periarfissat, sumiiffimmi pilersuisut ajornannginnerusumik pilersuisuuniassammata.

Kommunimiit pilersuisuusinnaasut pillugit Kommuneqarfik Sermersuumik apersuisoqassaaq. Aamma taamatut apersuinikkut paasinierneqassaaq kommunini allani pilersuisunik kalaaliusunik aatsitassarsiorfimmitt nioqqutissanik/sullissinernik pilersuisinnaasunik peqarner-soq .

Allagartat uppersaattit nunamut tamarmut atuuttut

N/A

Tigusiffiit pingaartut allat

N/A

4.3.2 Ingerlatsiviit akileraarutaat/kisernaassat atornerannut akiliutit

Ingerlatsiviit akileraarutaat aatsitassarsiorfiup akiligassaasa qanoq annertutiginissaannut aatsitassarsiorfiup imminut qanoq akilersinnaatiginera apeqqaavoq. Ingerlatsivinnut akileraarut 2021-mi appartinneqassaaq 25 pct.-inut³², kisianni sinneqartoorut sinneqartoorummitt akiliummik 36%-imik akileraaruteqassammatt ilanngaataasinnaasumik, taava ingerlatsivimmitt aamma sinneqartoornermitt akileraarut katilluni 36 pct-iussaaq.³³.

Kisernaassat atornerannut akiliut suliniutip akiligassaa aalajangerneqassaaq misissuinnermitt akuersissutinut piumasaqaattit nalinginnaasuni ilanngussaa 3 tassungalu ilanngussat 1-4 naapertorlugit. Ilanngussaa uani atuarneqarsinnaavoq: [https://govmin.gl/wp-content/uploads/2019/07/Addendum No. 3 to Standard Terms.pdf](https://govmin.gl/wp-content/uploads/2019/07/Addendum_No._3_to_Standard_Terms.pdf)

Aatsitassarsiorfiup nioqqutissiaata *White Mountain Anorthosite Project*-imi nioqqutissiaa assigaa. Kisianni Majoqqap Qaavanit anorthosit siuliani taasamitt alkali-mik annikinnerusumik akoqarpoq. Paasinierneqassaaq tunisassiamik neqerooruteqarnerup annertunerulernera aatsitassarsiorfiup pineqartup aamma massakkut ingerlasup imminut akilersinnaanerannik sunniissanersoq. Atortussiassaa anorthosit ator-neqarfissarpassuaqarpoq, iluaqutaasalu annertunerpaat ilagaat pitsaassutsimi eqqortumi glasfiberiliornermitt aamma aluminiummiliornermitt massakkut ator-neqartuniit avatangiisinut ajoqutaannginnerujussuarmik suliarineqarsinnaagami. Taamaattumik anorthositumitt niuffaffik sulii naammatsissimaqqajanngitsutut nalilerneqarpoq.

³² https://www.folketingstidende.dk/samling/20191/redegoerelse/R12/20191_R12.pdf

³³ <https://govmin.gl/exploitation/start-mining/tax-and-royalties/>

Pisoq A

Sumiiffimmi sunniineq:

Sumiiffimmi toqqaannartumik sunniineqanngilaq.

Kommunimut sunniutit:

ISN-imik nalunaarusiami ilaassaaq inuttut akileraarutinit ilimagineqartut (kommunimut nakkartussat) annertussusaannik naatsorsuinikkut naliliussat suliniutip atanerani atuuttussat.

Nunamut tamarmut sunniutit:

ISN-imik nalunaarusiami ilaassaaq inuttut akileraarutinit ilimagineqartut (Naalagaaffimmut nakkartussat) annertussusaannik naatsorsuinikkut naliliussat suliniutip atanerani atuuttussat .

Pisoq B

Pisumi A-misut, sunniutaali annertunerussalluni tunisassiorneq annertunerulissammat, ingerlatsivimmut kaaviiartitanik annertunerulersitsisariaqartumik.

ISN-imik suliaqarnermi paasissutissat pisariaqartut

Tunisassiornerup ilimagineqartumik annertussusissaa aamma suliniummi ilimagineqartumik kaaviiartitassai pillugit annikitsunik ilanngussuilluni paasissutissanik katersisoqassaaq, taamaalluni ingerlatsiviup ingerlatsivinnut akileraarutissaanik ilimagineqarsinnaasumik naatsorsuisoqarsinnaaqullugu.

Akileraarutinit akiliutissaaq ilimagineqartoq suliniutip atanerani tamarmi pisoq A-mut aamma pisoq B-mut naatsorsorneqassaaq. Uani eqqarsaatigineqassaaq pisoq A-mi taamaallaat suliareqqitassanik nioqqutissiortoqassammat kingornatigut Europami pitsaanerulersinneqartussanik, tassunga ilaalluni akileraarutinit akiliinernut qanoq sunniuteqassanersoq.

Allagartat uppersaaitit nunamut tamarmut atuuttut

- Kalaallit Nunaanni akileraarutit pillugit inatsisit
- Kalaallit Nunaata aatsitassanut periusissiaa 2020-2024.

Tigusiffiit pingaartut allat

- Preliminary Economic Assessment for the Majoqqap Qaava anorthosite deposit, Fiskerøset, West Greenland (SRK Consulting, 2020).
- Project Description Majoqqap Qaava (GAM, 2021)

4.4 Pisortaqaarfik aamma ataqatigiinnermut aaqqiinnerit

Pisortaqaarfik aamma ataqatigiinnermut aaqqiinnerit suliniummit sunnerneqarsinnaapput. Immikkoortumi uani ataqatigiinnermut aaqqiinnerit ukkatarineqarput, pisortaqaarfiup tatineqarnera, inuiaqatigiinni peqqissuseq upalungaarsimanerlu, eqimattat ulorianartumi inissisimasut, pinnerluunneq aamma atornerluineq, nuuttarneq (tikittarnermik aallartarnermillu ileqqut) aamma sunniutaasut annertusiartortut (suliffeqarfeqarfimmut sunniutai ilanngunnagit).

4.4.1 Attaveqatigiinnerit

Kalaallit Nunaanni angalasut nioqqutissallu pingaarnerusumik umiarsuakkut, umiatsiatigut, timmisartukkat aamma qulimiguulikkut angallanneqartarput. Kalaallit Nunaanni illoqarfiit nunaqarfiillu akornanni aqqusineqarnanilu qimuttuitsoqanngimmat attaveqatigiinnerit silamit silallu pissusaanit sunnertiasorujussuupput.

Mittarfissuit tassaapput Narsarsuaq aamma Kangerlussuaq. Taakku saniatigut mittarfeqarpoq 11-nik illoqarfiit minnerusunik mittarfeqartut eqqaanni, taakkununga ilaalluni Nuuk. Suliniummot mittarfiit qaninnerit tassaapput Paamiuni aamma Nuummi mittarfiit. Aammalu imarpik ikaarlugu timmisartunut mittarfiit nutaat marluk sanaartorneqarput, 2023-mi atulersussatut pilersaarutigineqartut. Massakorporiarli ilimagineqarpoq Ilulissani mittarfiliorneq minnerpaamik ukioq ataaseq kinguartuussasoq, Nuummi mittarfiliorneq kinguartoomat.³⁴.

Qeqertarsuatsiaat sapaatip akunnera allortarlugu umiarsuarnit (umiarsuit nunaqarfiliartartut) Royal Arctic Bygdeservice (RAB)-meersunit, Royal Arctic Lines A/S-ip ataaniittumit, pilersorneqartarpoq. Umiarsuit sinersortaait Qeqertarsuatsiaat aamma Nuuk akornanni Royal Arctic Line A/S-ip ataaniittumit, Arctic Umiaq Line A/S-imit, ingerlanneqarput ukiorlu kaajallallugu sapaatip akuneri tamaasa ingerlasarlutik.

Ukiumut qaammatini 9-ni nunaqarfik Sarfaq Ittuk-mit tikinneqartarpoq qaammatinilu sinneruttuni pingasuni angallammit minnerusumit ilaasortaammit isumagineqartarpoq.

Nunaqarfik umiarsuarnit tikinneqartarpoq Royal Arctic Bygdeservicep aamma Namminersorlutik Oqartussat akornanni sullissinissamik isumaqatigiissut naapertorlugu. Isumaqatigiissummi Kalaallit Nunaata qeqqa tamarmi Qeqertarsuatsiaaniit Sarfannguanut pineqarpoq ullut 14-nngoraangata tikinneqartassallutik. Taassuma saniatigut RAB Qeqertarsuatsiaanut ataasiakkaanik immikkut tikittarpoq qerisunik aallerluni nunaqarfimmut annerusumik aningaasartuutaanngitsumik.

Aatsitassarsiorfiup eqqaani Qeqertarsuatsiaanit 40 km miss. ungasitsigisumi GAM aalajangersimasumik puttasumik talittarfiliorniarpog pingaarnertut kisarfissamik/talittarfissamik. Talittarfik inissinneqassaaq qaqqamit anillanganerup/qunnerup aamma Kuussuatsiaat qooruata naanerata kangiitungaata akornanni. Ullumikkut aatsitassarsiorfeqarfiup, suliarinniffiusussap aamma umiarsualivissap akornanni attaveqarfeqanngilaq. Taamaattumik suliniummot atatillugu aatsitassarsiorfimiit umiarsualiviup eqqaani suliarinniffimmut aqqusinniortoqassaaq 17 km-itut takitigisumik.

Pisoq A

Sumiiffimmi sunniineq:

Tamanut ammasumik attaveqatigiiffiit suliniummot sunnerneqarnissaannut apeqqutaavoq aatsitassarsiorfimi sulisut qanoq ilillutik aatsitassarsiorfimmut/-mit ingerlasassanersut. Sukumiinerusumik paasiniarneqassaaq RAL aatsitassarsiorfimmut ingerlasarusussanersog, Qeqertarsuatsiaat umiarsuarnit tikinneqartarnerat aatsitassarsiorfimi sulisut nikinneranut atorneqarsinnaanersog il.il..

Kommunimut sunniutit:

Kommunimut annertunerusumik sunniuteqarnissaq ilimagineqanngilaq.

Nunamut tamarmut sunniutit:

Nunamut tamarmut annertunerusumik sunniuteqarnissaq ilimagineqanngilaq.

Pisoq B

Soorlu pisoq A-mi.

³⁴ <https://sermitsiaq.ag/node/223290>

ISN-imik suliaqarnermi paasissutissat pisariaqartut

GAM-imit nioqqutissat inuillu qanoq suliniuteqarfimmut ingerlanneqarnissaannut aamma aatsitassarsiorfik RAL-imit tikinneqartarnissaannut paasissutissanik piniartoqassaaq.

Kommuneqarfik Sermersuumik apersuisoqassaaq paasiniaarlugu kommunimi ineriartortitsinerit pillugit pilersaarutaasinnaasut aatsitassarsiorluni suliniummit sunnerneqassanersut.

Allagartat uppernarsaatit nunamut tamarmut atuuttut

N/A

Tigusiffiit pingaartut allat

N/A

4.4.2 Pisorta qarfinnut tatisinerit aamma sullissinernik tunniussinerit

Ullumikkut Kalaallit Nunaanni pisortanit sullissinernik tunniussinerit annertoqisumik tatineqarput. Tatisineq annertoq tunngaveqarpoq pisortat isertitaasa annikinnerulersimanerannik aamma pisortanut aningasartuutit annertunerulersimanerannik piumaneqarnerisa annertunerulernerisa kinguneranik.³⁵.

Qeqertarsuatsiaani pisortat suliffeqarfii makkuupput:

- Meeqqerivik
- Nunaqarfimmi atuarfik (7. klassi ilanngullugu atuartsiviusartaq)
- Utoqqaat najugaqatigiiffiat
- Oqaluffik katersortarfillu
- Innaallagissiorfik aamma imeqarfik (Nukissiorfiit).

Peqqinnissaqarfik aamma upalungaarsimaneq immikkut sammineqassapput immikkoortoq 4.4.3-mi. Uanili taaneqassaaq Qeqertarsuatsiaani napparsimmaveeraqarmat.³⁶.

Pisoq A

Sumiiffimmi sunniineq:

Sunniummut apeqqutaassaaq pisortanit Qeqertarsuatsiaani tunniunneqartartut aatsitassarsiorfimmit taassungalu atasunit qanoq annertutigisumik atorneqartassanersut. Tamanna ISN-imik suliarinninnermi paasiniaarneqassaaq. Aatsitassarsiorfiup inissisimaneq peqqutigalugu pisorta qarfinnut pisortanillu tunniunneqartartunut sunniutit annertunavianngitsut ilimagineqarpoq.

Kommunimut sunniutit:

Suliniut pisortanit tunniunneqartartut ilaannik atuisassaaq, soorlu politiit aamma akitsuuserivik, aamma nalinginnaasumik sullissinerit , soorlu suliniutip ingerlataanik akuersissuteqarneq nakkutilliinerlu. Suliniutip annertussusaa eqqarsaatigalugu pisortanit tunniunneqartartunut sunniutissaata annikitsuunissaa ilimagineqarpoq. Tamannali ISN-imik suliarinninnermi paasiniaarneqassaaq.

Nunamut tamarmut sunniutit:

Suliniutip annertussusaa eqqarsaatigalugu nunamut tamarmut sunniutissaata annikitsuunissaa ilimagineqarpoq.

³⁵ https://www.ft.dk/ripdf/samling/20191/redegoerelse/R12/20191_R12.pdf

³⁶ Sulinerup ingerlaqqinnerani paasineqassaaq napparsimmaveeqqami qanoq annertutigisumik peqqissaasoqartassanersaq.

Pisoq B

Pisoq A-misut, kisianni amerlanerusunik sulisoqarluni, tamatumalu kingunerisinnaavaa pisortaqaqfinnik annikinnerusumik tatisineq.

ISN-imik suliaqarnermi paasissutissat pisariaqartut

Soqutigisaqartunik apersuineq kommunip sinniisaanik pisortanit tunniunneqartartut (ikiorsiissutit) pillugit, ilanngullugit ajornartoornermi sunniutaasinnaasut.

Allaqaqartat uppersaasatit nunamut tamarmut atuuttut

- Pisortaqaqfik, Akileraarutinut Atugarissaarnermullu ataatsimiititaliaq (2011).

Tigusiffiit pingaartut allat

N/A

4.4.3 Inuiaqatigiinni peqqissuseq upalungaarsimanerlu

Kalaallit Nunaanni peqqissutsimut tunngasut ingerlanneqarput Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfimmit. Peqqissutsimi tunniunneqartartut sullississutigineqartartullu, taakkununga ilaallutik nakorsaatit, peqqissutsimik misissortinnerit, napparsimmavimmut unitsitaanerit aamma/imaluunniit nakorsartinnerit/ passunneqarnerit inunnut Kalaallit Nunaanni nalunaarsorneqarnikkut najugaqartunut akeqanngillat.

Naalakkersuisut inuit peqqissusaannik suliniut annertooq siulleg, Inuuneritta I, atulerpaat 2007-imi. Suliniut 2012-ip tungaanut ingerlavoq, suliniullu sulii ataaseq (Inuuneritta II) 2013-imi aallarnerneqarluni. Inuuneritta II-mi sammisat sisamaat ukkatarineqarput: pujortarneq, timigissarneq, nerisat aamma imigassaq hashilu. Inuuneritta II-p ilaatut 2014-imi Kalaallit Nunaanni peqqinnermut takussutissat 38 atulerneqarput³⁷.

2018-imi inuit peqqissusaannik misissuineri takuneqarsinnaavoq 58 pct. ajoqutaanngitsumik imigassartortartut, 32 pct. annertuumik atuisartut, taavalu 5,9 pct. ajoqutaasumik atuisartut aamma 4,7 pct. imigassamik pinngitsuuisinnaanngitsut³⁸.

2018-imi nunami tamarmi ullut tamaasa pujortartartut 52 pct.-iupput. Ukiut qulikkaar kingiulliit ingerlaneranni ullut tamaasa pujortartartut ikiliartorput. 2018-imi inunnik misissuineri siuliini misissuinerit assigalugit ullut tamaasa pujortartartuni angutit arnallu amerlassusaat assigiinngissuteqanngillat.

Inunnik misissuineri angutit arnallu annertuumik pualavallaartut amerliartorput. 2018-imi kalaallit arnartaasa 32 pct.-ii angutitaasalu 24 pct.-ii BMI-qarput 30+-imik.

Peqqissavik qaninneq tassavoq Dr. Ingridip Peqqissaavia Nuummiiittoq. Peqqissaaviup peqqissasumut ikiorti Qeqertarsuatsiaani napparsimmaveeqqami atorfeqartippaa.

GAM-ip pilersaarutigaa aatsitassarsiorfiup saniani napparsimmaveeraliorniarluni, nakorsaqaarnikkut unamminartunik pinartunilu pisoqarnerani passussinnaasumik. Tassani peqqissaasoq naleqquttumik ilinniarsimasooq imaluunniit HSE-mut akisussasooq alla atornitsinneqassaaq. Tamatuma saniatigut napparsimasunik angallassisartoq biili qatserussuaatigisooq aqqusineqanngitsukkoorsinnaasooq aatsitassarsiorfiup sanianiissaaq.

³⁷ Inuuneritta II, 2013 (https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Publications/Departement%20for%20Sundhed%20og%20Infrastruktur/Sundhed/Inuuneritta/InuunerittaII_Dk_small.pdf)

³⁸ Befolkingsundersøgelsen 2018 (https://www.sdu.dk/sif/-/media/images/sif/udgivelser/2019/befolkingsundersogelsen_i_groenland_2018_dansk.pdf)

Pisoq A

Sumiiffimmi sunniineq:

Sulisunut sumiiffimmiunut annertunerusunik isertitaqarnerup kingunerisaatigut sunniuteqartoqarsinnaavoq. Annertunerusumik isertitaqarneq ilaatigut kinguneqarsinnaavoq ineqarnikkut pitsaanerusumik atugaqarnermik aamma sulisumut ilaqutaanullu pitsaanerusunik nerisaqarnermik.

Tamatuma saniatigut suliffimmi ajutoornissamut navianaataasinnaasunit taaneqarsinnaapput:

- Qasoqqaneq (ullormut sivisuumik sulineri)
- Ikiaroorartunik atuineq
- Oqimaatsunik kivitsinerit
- Nipiliornernit sunnertinnerit
- Pujoralannit sunnertinnerit.

Aatsitassaq suliffittut "paqqersimasuussaaq" anngajaarniutiniq atuinissamut inerteqquteqarfiusoq, atuinerlu peersinneqarnermik kinguneqassaaq. GAM-ip tamanna ukkatariniarpaa, kisianni ilimagineqarpoq suliffik inuiaqatigiit sinneranni aangajaarniutinit annertunerusumik sunnerneqassanngitsaq.

Tamatuma saniatigut paasiniarneqassaaq aatsitassarsiorfimmut aamma aatsitassarsiorfimmit angallanneq (assersuutigalugu qulimiguulimmik) Qeqertarsuatsiaani qanoq annertutigisumik nipiliortitsissanersoq sumiiffimmi inuit sinittarnerannut sunniisinnaasumik, pingaartumik naalungiarsunnut utoqqarnullu. Aatsitassarsiorfimmut angalanermi pingaartumik umiarsuit/umiatsiat atorineqassapput, aatsitassarsiorfimnullu aqqusineq sananeqarniariapat qulimiguulimmik angallanneq taamaallaat ujaasinermut annaassiniarnermut aamma qimagutitsinerimut atatillugu atorineqartalissaaq.

Kommunimut sunniutit:

Suliniutip annertussusaa eqqarsaatigalugu inuiaqatigiinni peqqissutsimut sunniutissaata annikitsuunissaa ilimagineqarpoq.

Nunamut tamarmut sunniutit:

Suliniutip annertussusaa eqqarsaatigalugu inuiaqatigiinni peqqissutsimut sunniutissaata annikitsuunissaa ilimagineqarpoq.

Pisoq B

Soorlu pisoq A-mi.

ISN-imik suliaqarnermi paasissutissat pisariaqartut

Qeqertarsuatsiaani inunnik apersuineq paasiniarlugu inuiaqatigiinni peqqissutsimut pingaartumillu inuunermi nalilinnut sunniutigisinnaasai.

Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfimmik apersuineq.

GAM-imit annikitsunik ilanngussuilluni aatsitassarsiorfimmi peqqissutsip isumannaatsuunerullu ingerlanneqarnerat aamma Kalallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmik suleqateqarnissamik qanoq eqqarsaateqarneq pillugit paasissutissat. Tamanna sanaartornerup aamma ingerlatsinerup nalaanut tunngatillugu paasiniarneqassaaq.

Allagartat uppersaaitit nunamut tamarmut atuuttut

- Inuuneritta II 2013-2019 – Naalakkersuisut inuit peqqinnissaannut periusissiaat anguniagaallu 2013-2019
- Suliffimmi isumannaallisaanikkut pissutsit pillugit inatsisit nalunaarutillu atuuttut : ass <https://at.gl/da/regler/bekendtgoerelser/656-anvendelse-af-tekniske-hjaelpemidler/>, <https://at.gl/da/regler/bekendtgoerelser/655-indretning-af-tekniske-hjaelpemidler/>, aamma <https://at.gl/da/regler/bekendtgoerelser/914-obligatoriske-arbejdsmiljoeuddannelser/>.

Tigusiffiit pingaartut allat

- Inunnik misissuineq 2018.

4.4.4 Navianartumiittut, pinerlunneq aamma atornerluineq

Nunani allani paasineqarpoq aatsitassarsiornerup sumiiffimmi nassatarigajukkai pinerlunneq annertunerulersoq, atortittartuuneq aamma atornerluineq³⁹. Tamatuma saniatigut aatsitassarsiorneq nappaatinik tunillaasortunik eqqussuineramik aamma siaruarterinermik sunniuteqarsinnaavoq. Erseqqissumik ilisimaneqanngilaq ajornartorsiut tamanna Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermut suliniutinut ingerlasunut aamma atuunnersoq.

Issittumi inuunermut atugassarititaasunik misissuinerimi (SLiCA, 2008) takuneqarsinnaavoq ikia-roornartunik imigassamillu atornerluineq sumiiffimmi ajornartorsiutit annertuutut nalilerneqartut. Pingasunit marluk taamaalillutik isumaqarput atornerluineramik ajornartorsiutit pingaaruteqartut. Misissuineq taanna nutaanngilinikuummat ISN-imik nalunaarusiornermut atatillugu tamanna sukumiinerusumik misissorneqassaaq.

2018-imi Naalakkersuisut 2018-2022-mut kinguaasiuutitigut innarliineq pillugu periusissiorput (Killiliisa). Periusissiami siunertarineqarpoq susassaqarfiit assigiinngitsut ilanngutitillugit suliniutitigut arlalitsigut kinguaasiuutitigut innarliisarnert amerlassusaat ikilisarniarneri. 2018-imi inunnik misissuinerimi 15-29-nik ukiullit 24 pct.-ii oqarput, 18-inik ukioqalertinnatik "kinguaasiuutitigut iliornermut pinngitsaalineqarsimallutik imaluunniit pinngitsaaleriarneqarsimallutik" .

Pisoq A

Sumiiffimmi sunniineq:

Sulisartut nunanit allaneersut aqutagalugit aamma Nuummum qanittumik attaveqarnikkut ikia-roornartunik nutaanik eqqussuineq taakkuninngalu sumiiffimmi najugaqartunut siaruarterineq immannguaq navianartaasinnaavoq, pilersuisut sulisartullu tassanngaanneerpata imaluunniit sulisartut nunanit allaneersut aatsitassarsiorfiliarnerminni sivikitsumik Nuummiissimappata. Aatsitassarsiorfik Qeqertarsuatsiaaniit 40 km-nik ungasissusilimmiippoq, taamaattumik ilimagineqarpoq sunniutaa annikitsuussasoq, sulisartut sulinngiffimminnik Qeqertarsuatsiaani atuisarnissaat eqqaassanngikkaani.

Kommunimut sunniutit:

Ikiaroorartunik nutaanik eqqussinissamik Nuummilu inunnut siaruarterinissamimik immannguaq navianaataasinnaavoq.

Nunamut tamarmut sunniutit:

Navianartumiittunut, pinerlunnermut aamma atornerluinermut nunamut tamarmut sunniutaasinnaanera ilimagineqanngilaq.

³⁹ <https://www.oxfam.org.au/wp-content/uploads/2011/11/OAus-TunnelVisionWomenMining-1102.pdf>, <https://asiafoundation.org/resources/pdfs/TraffickingIncidenceatMinesitesreportOct08ENG.pdf> samt kommentarer fra tidligere minedriftshøringer i Grønland.

Pisoq B

Soorlu pisoq A-mi.

ISN-imik suliaqarnermi paasissutissat pisariaqartut

GAM-imit annikitsunik ilanngussuilluni aatsitassarsiorfimmi anngajaarniutit qanoq passunneqarnissaat aamma Kalallit Nunaanni peqqinnissaqarfimmik qanoq suleqateqarnissaq pillugit paasissutissat.

GAM-imiit annikitsunik ilanngussuilluni sumiiffimmiuni isertitat annertunerulernerata inuiaqatigiinni atornerluinermik (imigassat ikiaroorartullu), atortittartuunermik, aningaasanoorajunermik assigisaannillu ajornartorsiutinik annerulersitsinninnissaq qanoq ikorfartorneqarsinnaanersoq pillugu aamma qanoq Namminersorlutik Oqartussat aamma Kommuneqarfik Sermersooq tassuunakkut suleqatigineqarnissaannut paasissutissat.

Qeqertarsuatsiaanut anngajaarniutinik annertunerusumik eqqussuisoqarnissaanut navianaat pillugu politiinik akitsuuserisoqarfimmillu apersuineq.

SLiCA-mik nalunaarusiaq ilaneqartariaqarpoq/nutartertariaqarpoq sumiiffimmi najugaqartunik apersuinikkut.

Allaqartat uppersaasatit nunamut tamarmut atuuttut

- Killiliisa, Naalakkersuisut kinguaassiuutitigut innarliineq pinngitsoorniarlugu periusissiaat, 2018-2022⁴⁰
- Kalaallit Nunaanni atornerluinermut aningaasartuutit (Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik, 2015)
- Inuuneritta II 2013-2019 – Inuit peqqissuunissaannut Naalakkersuisut periusissiaat siunertaallu 2013-2019.

Tigusiffiit pingaartut allat

- Issittumi inuunermi atugassarititaasut pillugit misissuineq , SLiCA (2008).
- Qeqertarsuatsiaat pillugit takussutissiatigut nalunaarusiaq oqaaseqaatitaligaq issittumi inuunermi atugassarititaasut pillugit misissuinerup(SLiCA)p, Kalaallit Nunaannut tunngasortaanik tunngaveqartoq Qeqertarsuatsiani rubinisiorfimmut SIA-liornermut atatillugu (2011).

4.4.5 Nuuttarneq (tikinnermik aallarnermillu takussutissat)

Kalaallit Nunaanni nunaqarfinniit illoqarfinnut nuuttarneq amerlassutsimigut annertuneruvoq (Kalaallit Nunaanni nuuttarneq, 2010). Ilinniagaqarneq aamma ilinniakkatigut suliatigullu piginnaasaqarnernik atuineq nuunnermut peqqutaasut pingaarutilerujussuit ilagaat.

Nuuttarneq pillugu nalunaarusiamit (Kalaallit Nunaanni Nuuttarneq, 2010) misilittakkat takutip-paat - issittumi tamarmi aatsitassarsiorfinni misilittakkanik tunngaveqarluni - sulisut nuttarajup-pallaanngitsut, naak aallaavittut oqaatigisimagaluaat nuuttarlutik sulinnermut atorfinitsinneqarnissartik soqutigalugu.

Pisoq A

Sumiiffimmi sunniineq:

Suliniutip kingunerisaanik inuit Qeqertarsuatsiaanut nutsertassappata sumiiffimmi inuiaqatigiinni pissutsinut inuillu imminnut ataqtiginnerannut sunniuteqarsinnaavoq. Massakkuugallartorli er-seqqinngilaq inuit Qeqertarsuatsiaanut nuuikkusunnersut aatsitassarsiorfik Qeqertarsuatsiaaniit

⁴⁰ https://naalakkersuisut.gl/~media/Nanoq/Files/Publications/Familie/DK/Killiliisa_dk.pdf

40 km missaanik ungasissuseqarmat, aatsitassarsiorfimmullu atatillugu tassani inissaqartitsisoqassalluni.

Rubinisorfik akerleralugu, tassani inuit pinerlunnissamik isumaqarlutik takkuttarnissaat aarlerigineqartoq, ilimagineqarpoq anorthosit taama pilerianartiginngitsoq, annertuukkuutaarluni aatsaat niuffaffinni naleqarmat ikittuinnarnillu katersisartunut soqutiginaateqarnani.

Kommunimut sunniutit:

Kommunimut annertunerusumik sunniuteqarnissaq ilimagineqanngilaq suliniuteqarfiup annertussusaa sumiinneralu pissutigalugit.

Nunamut tamarmut sunniutit:

Nunamut tamarmut annertunerusumik sunniuteqarnissaq ilimagineqanngilaq suliniuteqarfiup annertussusaa sumiinneralu pissutigalugit.

Pisoq B

Pisumi A-misut, sunniutaali annertunerussalluni sulisussat amerlanerussammata.

ISN-imik suliaqarnermi paasissutissat pisariaqartut

Sumiiffimmi inunnik apersuineq tamaanga tamaanngalu nuuttarnissamut ilimagisat pillugit, aamma Qeqertarsuatsiaanut qanoq kinguneqarsinnaanersoq inuit ilaat aatsitassarsiorfimmi sulisalissappata sumiiffimmilu inuiaqatigiinnik sivilaartumik qimatsisimasassallutik.

Allagartat uppersaaitit nunamut tamarmut atuuttut

N/A

Tigusiffiit pingaartut allat

- Kalaallit Nunaanni nuuttarneq, 2010.

4.4.6 Sunniutit annertusiartortut (suliffeqarfeqarnermut sunniutit pinnagit)

Sunniutit annertusiartortut nassuiarneqarput tassaasut "sunniutit aallaaveqartut sulinerup/suliniutip annertusiartuaartumik aamma/imaluunniit sunniutaa allat ingerlanneqartut, pilersaarutigineqartut imaluunniit naammattumik nassuiarneqarsimasut tunngavigalugit sunniutit"⁴¹.

Malugalugu sunniutit annertusiartortut suliffeqarnermut tunngasut immikkoortumi 4.1-imi allaaserineqareermata.

Immikkoortumi uani sammeneqassapput:

- Atuisartunut akigititaasut qaffannerannik nalunaarsuiffik (aningaasat naleerukkiartornera – sumiiffimmi, kommunimi aamma nunami tamarmi)
- Aningaasaqarnermut aningaasaliinerit (aatsitassarsiorfiup kingunerisaanik inuussutissarsiutit)
- Pisortanit sullissinerit pitsaanerusut/innuttaasunut tunniussinerit pitsaanerusut
- Immakkut angallanneq.

Kiisalu ISN-imik sulirinninnermi paasiniarneqassaaq Nuummi Ilulissanilu imarpik qulaallugu timmisartunut mittarfissat 2023-mi atulernissaannut naatsorsuutigisat, kisianni

⁴¹https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/58fb524c-3f82-462b-918f-0ca1af135334/IFC_GoodPracticeHandbook_CumulativeImpactAssessment.pdf?MOD=AJPERES&CVID=kbnYgI5

kinguaattoornissaannik ilimagisat, inuussutissarsiornerup ineriartorneranut, takornariaqarnermut, aningaasaliinernut aamma suliffissaqarnernut Majoqqap Qaavanut qanoq sunniuteqassanersut.

Pisoq A

Sumiiffimmi sunniineq:

Qeqertarsuatsiaani agguaqatigiissillugu isertitat annertusippata nioqqutissat sullissinerillu akiisa qaffannerannik kinguneqarsinnaavoq (aningasat naleerukkiartornerat). Pingaartumik navianartumi inissimasunut pitsaanngitsumik sunniuteqassaaq. ISN-imi paasiniarneqassaaq suliniummi uani taamaannersoq.

Nunap ilaani tassani aatsitassarsiornermik suliniutit arlallit kinguneqarsinnaapput malittaasumik Qeqertarsuatsiaani aningaasaliinernik pingaartumik aatsitassarsiorfinnut tassanilu sulisunut pilersuinermik ingerlataqartartunik. Taama pisoqarsinnaanerata ilimanaataa ISN-imi paasiniarneqassaaq - Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiorfinnit allanit misilittakkat tunngavigalugit.

Annertunerusumik akileraarutinit akiliisalerneq – isertitanit, ingerlatsivinnit akileraarutit aamma kisermaassat atorneranut akiliutit – pingaartumik aatsitassarsiorfinnit allanit akileraarutitigut isertitat ilagalugit ungasinnerusoq isigalugu sumiiffimmi, kommunimi aamma nunami tamarmi pisorta qarfiit nukittorsarsinnaavaat. ISN-imi paasiniarneqassaaq aatsitassarsiorfinnit akileraarutit innuttaasunut qanoq iluaqutaasinnaanersut.

ISN-imi paasiniarneqassaaq suliniummut aatsitassarsiornikkut suliniutinit allanut atatillugu immakkut angallanneq annertunerulersoq ungasinnerusoq isigalugu aalisarnermut aamma nalinginnaasunik kangerliumarngup immallu atornerarneranut ajornartorsiutaalersinnanersoq.

Kommunimut sunniutit:

Aamma taamatut kommunimi aningaasat naleerukkiartornerat navianataasinnaavoq. ISN-inimi sukumiinerusumik paasiniarneqassaaq.

Nunap ilaani tassani aatsitassarsiornermik suliniutit arlallit kinguneqarsinnaapput malittaasumik illoqarfinni annerusuni, assersuutigalugu Nuummi Paamiunilu, aningaasaliinernik pingaartumik aatsitassarsiorfinnut tassanilu sulisunut pilersuinermik. Taama pisoqarsinnaanerata ilimanarnera ISN-imi paasiniarneqassaaq - Kalaallit Nunaanni kommunini allani assingusunik suliniuteqarfiusunit misilittakkat tunngavigalugit.

Annertunerusumik akileraarutinit akiliineq kommunimut annertunerusumik sunniuteqarnissaa ilimagineqanngilaq sumiiffimmi sunniutit allaaserineqartut saniatigut.

ISN-imi paasiniarneqassaaq suliniummut aatsitassarsiornikkut suliniutinit allanut atatillugu immakkut angallanneq annertunerulersoq ungasinnerusoq isigalugu kommunimi aalisarnermut aamma nalinginnaasunik sinerissap avataani immap atornerarneranut ajornartorsiutaalersinnaanersoq.

Nunamut tamarmut sunniutit:

Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik suliniutit arlallit kinguneqarsinnaapput malittaasumik Qeqertarsuatsiaani aningaasaliinernik pingaartumik aatsitassarsiorfinnut tassanilu sulisunut pilersuinermik ingerlaqatartunik. Taama pisoqarsinnaanerata ilimanaataa ISN-imi paasiniarneqassaaq.

ISN-imi paasiniarneqassaaq suliniummut aamma aatsitassarsiornikkut suliniutinit allanut atatillugu immakkut angallanneq annertunerulersoq ungasinnerusoq isigalugu Kalaallit Nunaanni

aalisarnermut aamma nalinginnaasunik Kalaallit NUNAATA imartaata atorineqarneranut ajornartorsiutaalersinnaanersoq.

Pisoq B

Pisumi A-misut, sunniutaali annertunerussalluni amerlanerusunik sulisoqarnerup aamma nioqqutissiornerup annertusinerata kingunerisaanik immakut angallannerup annertusineranik peqquteqartumik.

ISN-imik suliaqarnermi paasissutissat pisariaqartut

Siusinnerusukkut aatsitassarsiorfinnik suliniutinit paasissutissanik katersisoqassaaq ilimanaateqarnerisooq aatsitassarsiornermik suliniut aningaasat naleerukkiartornerannik kinguneqassanersoq pillugu.

Paasissutissanik katersisoqassaaq, immaqa apersuinikkut, aatsitassarsiornerup kingunerisaanik inuussutissarsiornermi pilersitsinnaanerp ilimanaatai pillugit, aamma taakku siusinnerusukkut aatsitassarsiornermut atatillugu qanoq annertutiginersut pillugit.

Paasissutissanik katersisoqassaaq, apersuinikkut, akileraarutinit annertunerusumik tunngaveqarnerup sumiiffimmi najugaqartunut qanoq sunniuteqarnerisooq, erseqqissisillugu aatsitassarsiorfiup tamaaniinnera Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiinnut qanoq ajunngitsumik sunniuteqarnera.

Nunap ilaani tamaani immakut angallanneq pillugu paasissutissanik aamma suliutip ingerlanerata nalaani immakut angallannerup qanoq annertutiginiisaanut ilimagisat pillugu katersisoqassaaq, aamma nunap ilaani tassani allatigut immakut angallannernut allanut atassuteqarnera pillugu.

Allaqartat uppersaasatit nunamut tamarmut atuuttut

N/A

Tigusiffiit pingaartut allat

- Good Practice Handbook – Cumulative Impact Assessment and Management: Guidance for the Private Sector in Emerging Markets (IFC, 2013).

4.5 Sunniutit sinneruttut

Kapitalimi uani misissorneqarput suliniutip sunniutai sinneruttut; kulturikkut kingornussat, inuiaqatigiinni kulturikut naleqartitat aamma pilersuinerup tunngasut aningaasaqarnermullu sunniutit malittaasut.

4.5.1 Kulturikkut kingornussat, kulturikkut inuiaqatigiinni naleqartitat aamma pilersorneqarnermut tunngasut

Kulturikkut kingornutat eqqarsaatigalugit Nunatta Katersugaasiviata kulturikkut kingornutat eqqissimatitat tamaasa nalunaarsuutinit allattugaatigai. Nunatta Katersugaasivia kisimi nalunaarsuutinit isersinnaavoq nalunaarsuummilu paasissutissat sulinikkut nalilersinnaallugit. Itsarnit kingornussat nunamut aalajangersimasut tamarmik imminnik eqqissimatitapput. Tamanna taaneqartarpoq piviusumik atuuttumik eqqissimatitsinerit. Kingornutamut itsarnitsamit nunamut aalajangersimasunit meterit 2 iluanni sunilluunniit suliaqartoqassanngilaq⁴². Itsarnisarsiuut nunap ilaa kingornutanik itsarnitsanik nassaarsiorfigisimavaat aatsitassarsiornermik suliniutimut piareersaanermut atatillugu, nunallu ilaa Nunatta Katersugaasivianit atorineqarnissamimut akuerineqarpoq⁴³.

⁴² <https://da.nka.gl/kulturav/fortidsminder/>

⁴³ Materiale fra GAMs borgermøde i Qeqertarsuaatsiat (19.09.2020).

Pilersuinnermut tunngatillugu aamma inuiaqatigiinni naleqartitat pillugit siornatigut misissuinerit takutippaat Qeqertarsuatsiaani aperineqartut 50 pct.-iisa akissarsiaqarlutik sulineq piumanerugaat, 25 pct.-iisa aalisarneq piniarnerlu piumanerugaat kingulliullutillu 25 pct.-iisa akissarsiaqarluni sulineq aalisarnermik piniarnermillu ilallugit piumanerugaat ⁴⁴.

Kalaaliminertorneq kalaaliussutsip attatinarnissaatut pingaartutut imaluunniit pingaartorujussuurtut isigineqarpoq. Piniarneq aalisarnerlu, nunianneq nerisassanillu asiunaveersaartitsineq assinganik pingaaruteqarput. Innuttaasut akornanni amerlaqisut kalaaliminernik nerisassaqarniarneq nammineq piniarnermikkut aalisarnermikkullu isumagisarpaat.

Aatsitassat pillugit inatsit (2009) naapertorlugu sulisunut piniarneq aalisarnerlu aatsitassarsiornermut akuersissuteqarfimmi tunngaviagut akuerineqanngilaq. Taamaattoq aalisartoqarsinnaavoq piniartoqarsinnaallunilu tamanna naalakkersuisoqarfimmit immikkut akuersissutigineqarpat. ISN-imik suliarinninnermi aamma tamanna sivisuumik nunap ilaani sivisuumik tassaniittunut atuunnersoq misissorneqassaaq.

Pisoq A

Sumiiffimmi sunniineq:

Pilersorneqarnikkut suliarineqartut suliniutip Qeqertarsuatsiaani sunniutissaasa annersarissagunarpaat, piniartut/ aallaniartartut aalisartullu piniarfissaminnik/ aalisarfissaminnik killilersorneqarsinnaammata. Akerlianillu qaqqami angalanissaq ajornaannerulissaaq sumiiffimmi najugaartut aatsitassarsiorfimmuut aqqusineq atorsinnaassappassuk. Ilutigalugu inuiaqatigiinni kulturikkut naleqartitatigut kinaassuseq sunnerneqarsinnaavoq aatsitassarsiorfiup sumiiffimmi najugaartut amerlasuut piniartuunermiit/aalisartuunermiit nuuttut atorfinitsissappagit taakkulu taamaallaat sunngiffimminni isumagisarsinnaalissallugit.

Tamatuma saniatigut ukiup ilaannaani sulinerup kingunerisinnaavaa aalisartut piniartullu aalisarnermut/piniarnermut akuersissutimik annaanerat, isertitamik 50 pct.-ii sinnerlugit aalisarnerup piniarnerullu avataaniit pisarpatigut.

Kommunimut sunniutit:

Kommunip iluani kulturikkut kingornussat, kulturikkut inuiaqatigiinni naleqartitat aamma pilersorneqarnermut tunngasut annertuumik sunnerneqarnissaat ilimagineqanngilaq.

Nunamut tamarmut sunniutit:

Nunami tamarmi kulturikkut kingornussat, kulturikkut inuiaqatigiinni naleqartitat aamma pilersorneqarnermut tunngasut sunnerneqarnissaat ilimagineqanngilaq.

Pisoq B

Pisumi A-misut, sunniutaali annertunerussalluni sulisussat amerlanerussammata taamalu sumiiffimmi inuiaqatigiinnut annertunerusumik sunniuteqassalluni.

ISN-imik suliaqarnermi paasissutissat pisariaqartut

Suliniuteqarfik Kalaallit Nunnaani kulturikkut kingornussat tungaasigut immikkut naleqarnerisooq paasiniarneqassaaq, immaqa Nunatta Katersugaasivianik apersuinikkut.

⁴⁴ True North Gems Inc. (2014). Inuiaqatigiinnut sunniinermik nalunaarusiamut missingiut Aappaluttumi Rubinisiornermut atatillugu.

Paasinierneqassaaq sumiiffimmi najugaqartut suliniuteqarfik aalisarnermut/piniarnermut atortarneraat. Tamanna ass. sumiiffimmi najugaqartunik aamma Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat (KNAPK)-nik apersuinikkut. Aammalu nunap assinga aatsitassarsiorfiup, piniartarfiit aamma aalisartarfiit sumiinnerinik ataatsimut isigalugu takutitsisoq pissarsiarineqassaaq.

Sumiiffimmi najugaqartunik apersuisoqassaaq inuiaqatigiinni naleqartitat allatigut isigalugit aatsitassarsiorfiullu atornerqarneranut tunngasut pillugit.

GAM-imi paasinierneqassaaq kantiinami il.il. kaaliminernik nerisassiat neqeroorutigineqartassanersut aamma qanoq annertutigisumik.

Kiisalu paasinierneqassaaq aatsitassarsiornerup tassani uumasut aalisakkallu akornusersussanera (qaartiterinermi, angallassinermi nipiliornerit il.il.) tamatumalu aamma piniarneq/aalisarneq akornusersinnaavaa.

Allagartat uppersaait nunamut tamarmut atuuttut
N/A

Tigusiffiit pingaartut allat

- Issittumi inuunermi atugassarititaasut pillugit misissuineq, SLiCA (Kruse & Poppel, 2008).
- Qeqertarsuatsiaat pillugit takussutissiatigut nalunaarusiaq oqaaseqaatitaligaq issittumi inuunermi atugassarititaasut pillugit misissuinerup(SLiCA)p, Kalaallit Nunaannut tunngasortaanik tunngaveqartoq Qeqertarsuatsiani rubinisiorfimmu SIA-liornermut atatillugu (2011).

4.5.2 Aningasaqarnikut malittaasumik sunniutaasut allat

Aningasaqarnikut malittaasumik sunniutaasuni allani ineqarnermut pissutsit minnerpaatut misissorneqartariaqarput. Tamatuma kingunerissavaa suliniutip ineqarnermut tassungalu akiliutit sunniineranik naliliineq.

Ineqarnermut ingerlatsivik INI A/S pisortat ineqarfiutaasa amerlanerpaartaannik ingerlatsisuupput. Kisianni ineqarnermut ingerlatsivik Iserit Kommuneqarfik Sermersuup ineqarfiutai ingerlappai (Nuummi, Paamiuni, Ittoqqortoormiini aamma Tasiilami kommunip ineqarfiutai). Kiisalu namminersorluni ingerlatsisup, Agerskov Consulting-ip, Nuummi ineqarfiit arlallit ingerlappai Ineqarnermut Ingerlatsivikkut Illuut-ikkut. Sulisitsisoq ineqarnermut ingerlatsivimmut aallarniutaasumik attaveqartuussaaq.

Illoqatigiit amerlassusaat ineqarfiup qanoq atsiginissaanut aalajangiisuussaaq, tassa illoqatigiit 4-nik inuttallit ilisaqqunnartumik ineqarfimmu 4-nik initalimmut innersuunneqassapput. Illoqarfinni annerusuni, pingaartumik Nuummi utaqqisunut allattorsimaffiit annertoqaat, taavalu ineqarfik neqeroorutigineqartoq akuerineqartariaqarluni. Kisianni kissaatigalugu nuunnissamut allatsittoqarsinnaavoq.

Suliniummumut atatillugu aalajangersimasumik atasussamik sulisunut inissaqartitsivik sanaartorneqassaaq. Inissaqartitsivik umiarsualivimmut suliarinniffimmullu qanittumi inissinneqassaaq. Inissaqartitsivik ilaatigut illunik ineerartalinnik, ilaatigut ataatsimoorfissanik ilaqassaaq, taassunga ilanngullugit TV-rtarfik aamma isersimaartarfik, igaffik aamma nerisarfik.

Pisoq A

Sumiiffimmi sunniineq:

Siornatigut nalunaarusianit aamma ISN-init ersepoq Qeqertarsuatsiaani ineqarnissamut utaq-qisoqartoq. Aatsitassarsiorfimmi sulisut aatsitassarsiorfiup qanittuani ineqartitaassammata (Qeqertarsuatsiaaniit 40 km-itut ungasitsigisumi), sumiiffimmi ineqarnermut ineqarnermullu akiliutitut annertunerusumik sunniuteqarnissaa ilimagineqanngilaq.

Kommunimut sunniutit:

Suliniutip annertussusaa sumiinneralu eqqarsaatigalugit kommunimi ineqarnermut pissutsinut sunniuteqarsinnaanera ilimananngilaq.

Nunamut tamarmut sunniutit:

Uttuutip taassuma nunamut tamarmut sunniuteqarnissaa ilimagineqanngilaq.

Pisoq B

Soorlu pisoq A-mi.

ISN-imik suliaqarnermi paasissutissat pisariaqartut

Paasiniarneqassaaq aatsitassarsiorfimmi sulisut ukiumut qaammatini pingasuni aatsitassarsiorfiup ilaannakortumik ingerlanerani sumiittassanersut. Qeqertarsuatsiaani tamakkiisumik imaluunniit ilaannakortumik ineqarniarunik – tassani najugaqariinnginnerat aallaavigigaanni - sumiiffimmi ineqarnermut pissutsinut sunniuteqarsinnaassapput.

Allagartat uppersaaitit nunamut tamarmut atuuttut

N/A

Tigusiffiit pingaartut allat

N/A

5. SOQUTIGISAQARTUNIK ILANNGUTITITSINEQ

Kapitalimi uani suliniummut Soqutigisaqartut pingaernerit kikkunerit paasiniaaneqassapput aamma suliniarnerit pingaernerpaat ataatsimut eqikkarneqassallutik Soqutigisaqartunik ilanngutititsinik, tamannalu ISN-imik suliarinninnermut ilaatinneqartussatut eqqarsaatigineqarpoq.

5.1 Soqutigisaqartut kikkunerinik paasiniaaneq

Soqutigisaqartut uani immikkoortiterneqassapput suliniaqatigiiffinnut, suliffeqarfinnut imaluunniit inuinnarnut ataasiakkaanut suliniummit sunnerneqartussatut imaluunniit suliniummi soqutigisaqartut. Soqutigisaqartunik allattuiffik inaarutaanngilaq ingerlaavartumillu nutarneqartassalluni.

Ataani takussutissiami suliniummi soqutigisaqartut pingaernerit, qanoq ilanngutinneqarnissaat, pissutsillu sorliit siunnersuuteqarfigisinnaanissaat eqikkarneqarput.

Soqutigisaqartoq	Uunga ilanngutitinnerneqarnissani ilimagisaq	Uunga siunnersuuteqarsinnaasoq
Namminersorlutik Oqartussat		
Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik	Apersuineq imaluunniit ataatsimoortunik apersuineq	Peqqissuseq pillugu aallaqqaataaniit paasissutissat naammassineranni sanilliunneqarsinnaasut Inuit peqqinnissaanut periusissiamut anguniakkanullu naleqqiullugu sumiiffimmi najugaqartut suliniummilu sulisut peqqissusaat
Isumaginninnermut Sulisoqarnermullu Naalakkersuisoqarfik	Apersuineq imaluunniit ataatsimoortunik apersuineq	Suliaqarneq piginnaaneqarnerlu pillugit aallaqqaataaniit paasissutissat naammassineranni sanilliunneqarsinnaasut Suliaqarneq
Aatsitassanut Naalakkersuisoqarfik	Apersuineq imaluunniit ataatsimoortunik apersuineq	Aatsitassarsiorluni suliniutinit allanit misilittakkat
Aatsitassanut Aqutsisoqarfik	Apersuineq imaluunniit ataatsimoortunik apersuineq	Aatsitassarsiorluni suliniutinit allanit misilittakkat
Inuussutissarsiornermut, Niuernermut, Nunanut Allanut Silallu Pissutaata Allanngoriartorneranut Naalakkersuisoqarfik	Apersuineq imaluunniit ataatsimoortunik apersuineq	Aatsitassarsiornermut malittaasunik inuussutissarsiornerit pillugit aallaqqaataaniit paasissutissat - aamma aatsitassarsiornermik

Soqutigisaqartoo	Uunga ilanngutitinne-garnissani ilimagisaq	Uunga siunnersuuteqar-sinnaasoq
		suliniutinit allanit misilittakkat Suliniummot atatillugu i-nuussutissarsiornikkut periarfissat
Aalisarnermut Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoqarfik	Apersuineq imaluunniit ataatsimoortunik apersuineq	Aatsitassarsiorfiup atorneqarnera aamma immakkut angallannerup annertusisup kangerliumanermi sunniutaa
Meeqqanut, Inuusuttunut, Ilaqutariinnut Inatsisillu Atuutsinneqarnerannut Naalakkersuisoqarfik	Tusarniaaneq tamanut ammasoq	-
Namminersorlutik Oqartussat		
Ilinniartitaanermut, Kultureqarnermut, Timersornermut Ilageeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik	Apersuineq imaluunniit ataatsimoortunik apersuineq	Ilinniarneq aamma piginnaasanik ineriartortitsineq
Aningaasaqarnermut Nunamullu Namminermut Naalakkersuisoqarfik	Tusarniaaneq tamanut ammasoq	Suliniummi akileraartoqarnermut pissutsit aamma Kalaallit Nunaata aningaasaqarnikkut iluanaarutigisinnaasai
Ineqarnermut, Attaveqatigiinnermut, Naligiisitaanermullu Naalakkersuisoqarfik	Tusarniaaneq tamanut ammasoq	-
Nunami tamarmi Soqutigisaqartut allat		
Sulisitsisut peqatigiiffiat NUSUKA Nunaqavissut Suliffiutillit Kattuffiat	Apersuineq imaluunniit ataatsimoortunik apersuineq	Sumiiffimmi/kommunimi sulinissamut periarfissat
Kalaallit Nunaanni sulinikkut kattuffiit annersaat, SIK (Sulineramik Inuussutissarsiuteqartut Kattuffiat), ilanngullugit Nuummi, Paamiuni aamma/ imaluunniit Qeqertarsuatsiaani immikkoortut	Apersuineq imaluunniit ataatsimoortunik apersuineq	Sumiiffimmi/kommunimi sulinissamut periarfissat
Grønlands Erhverv, GE (Sulisitsisut), ilanngullugit Nuummi, Paamiuni aamma/ imaluunniit Qeqertarsuat-siaani immikkoortut	Apersuineq imaluunniit ataatsimoortunik apersuineq	Sumiiffimmi/kommunimi inuussutissarsiutitigut periarfissat
Kalaallit Nunaanni Sullivinnik Nakkutilliisoqarfik	Apersuineq	Suffimmi isumannaallisaaneq aamma navianartut
Kalaallit Nunaanni Rigsombudsmand-i	Tusarniaaneq tamanut ammasoq	-

Soqutigisaqartoq	Uunga ilanngutitinne-qarnissani ilimagisaq	Uunga siunnersuuteqar-sinnaasoq
Pinngortitaleriffik	Tusarniaaneq tamanut ammasoq	Pinngortitamik sunniineq (pingaarnertut MVB ukkataralugu)
WWF Grønland	Tusarniaaneq tamanut ammasoq	Inuiaqatigiini piujuartussamik iluaqutaasut ataatsimut isigalugit
Transparency International Greenland	Tusarniaaneq tamanut ammasoq	Inuiaqatigiini piujuartussamik iluaqutaasut ataatsimut isigalugit
Kalaallit Nunatta Katersugaasivia	Apersuineq	Itsarnitsanik nassaat sumiiffimmilu kulturikkut kingornussat
Politiit	Apersuineq	Pinerlunneq, atornerluineq navianaatillu allat
KNAPK, Kalaallit Nunaanni Aalisartut Piniartullu Kattuffiat	Apersuineq	Piniartut aalisartullu aatsitassarsiorfiup eqqaanik atuinerat
Kommuneqarfik Sermersuumiit		
Borgmesterip allaffia/Kommunalbestyrelsi	Apersuinerit	Kommunimut sunniutit, pingaartumik suliffissaqarnermut aamma inuussutissarsiornikkut periarfissanut atatillugu
Sanaatornermut Avatangiisinullu Ingerlatsivik	Apersuinerit imaluunniit ataatsimoortunik apersuinerit	Kommunimut sunniutit, pingaartumik suliffissaqarnermut aamma inuussutissarsiornikkut periarfissanut atatillugu
Meeqqanut Ilaqutariinnullu Ingerlatsivik	Apersuinerit imaluunniit ataatsimoortunik apersuinerit	Kommunimut sunniutit, pingaartumik suliffissaqarnermut aamma inuussutissarsiornikkut periarfissanut atatillugu
Atugarissanermut Suliffeqarnermullu Ingerlatsivik	Apersuinerit imaluunniit ataatsimoortunik apersuinerit	Kommunimut sunniutit, pingaartumik suliffissaqarnermut aamma inuussutissarsiornikkut periarfissanut atatillugu aamma pisortaqaqfinnik sunniutissamut ilimagisat
Kommunimi Soqutigisaqartut allat		
KTi Aatsitassalerinermik Ilinniarfik	Apersuinerit	Ilinniarneq, piginnaasanik ineriartortitsineq aamma suliffissaqarsinnaaneq
Nuummi Ilisimatusarfik	Tusarniaaneq tamanut ammasoq	Ilinniarneq aamma piginnaasanik ineriartortitsineq

Soqutigisaqartoq	Uunga ilanngutitinne-qarnissani ilimagisaq	Uunga siunnersuuteqar-sinnaasoq
Center for Arktisk Teknologi (ARTEK), DTU-p aamma KT-p suleqatigiinnerat	Tusarniaaneq tamanut ammasoq	Ilinniarneq aamma piginnaasanik ineriartortitsineq
Qeqertarsuatsiaaniit		
Nunaqarfimmi aqutsisut (Kapisilinnut & Qeqertarsuatsiaanut ataatsimoortut)	Ataasiakkaanik ataatsimoortunillu apersuinerit	Qeqertarsuatsiaat pillugit aallaqqaataaniit paasissutissat Inuiaqatigiinnut ajoqu-taanngitsumik sumiiffimmi atuisinnaaneq ataatsimut isigalugu, suliffissaqarneq ukkataralugu aamma sumiiffimmi inuussutissarsiornikkut periarfissat
Nunaqarfimmi piniartut aalisartullu	Innutaasunik ataatsimiititsineq imaluunniit ataatsimoortunik apersuineq	Aatsitassarsiorfiup eqqaata piniarnermut/aalisarnermut atornerqarnera, sunniutaasinnaasut allat
Nunaqarfimmi innuttaasut ataatsimut isigalugit	Innutaasunik ataatsimiititsineq imaluunniit ataatsimoortunik apersuineq	Qeqertarsuatsiaat pillugit aallaqqaataaniit paasissutissat Inuiaqatigiinnut ajoqutaanngitsumik sumiiffimmi atuisinnaaneq ataatsimut isigalugu, suliffissaqarneq ukkataralugu
Sumiiffimmi pilersuisut/suliffeqarfiit	Ataasiakkaanik ataatsimoortunillu apersuinerit	Qeqertarsuatsiaani suliffeqarfiit pillugit aallaqqaataaniit paasissutissat Sumiiffimmi inuussutissarsiornikkut periarfissat

5.2 Ilanngutitsinerup ingerlanera

GAM Qeqertarsuatsiaani suliniummi suliarisassat pillugit paasissutissiinarluni tamanut ammasumik ataatsimiititsivoq MEL 2019-162 suliniut Majoqqap Qaava. Ataatsimiititsineq pivoq ulloq 19-09-2020. Aammalu ingerlatsivik sumiiffimmiunik pisarsiorpoq silasiorfimmik takussaasartussanik aamma ukiukkut/upernaakkut 2021-mi sikup pissusaanik misissuisartussanik.

Soqutigisaqartunik ilanngutitsinermi alloriarnerup tullerissavaa ISN-imut TOR-imik (Suliniummi Suliarisassat allattorsimaffiat)-nik, ulluni 35-ini tamanut ammasumik tusarniaaqarneq.

Tusarniaanermut akissutit katersorneqassapput tamanullu saqqummiunneqarlutik Namminersorlutik Oqartussat tusarniaanernut nittartagaani nalunaajaaqqissaarnermullu ilanngunneqassallutik. Nalunaajaaqqissaarneq allaaserisaavoq tusarniaanermut akissutininik tamanik tusarniaaqaarnermilu oqaaseqaatinik tamanik imaqartoq. Nalunaajaaqqissaarnerup siunertaraa tusarniaanermi akissutit pingaarutillit oqaaseqaatillu suliniut pillugu akissuserneqarneqarnissaat. Kiisalu nalunaajaaqqissaarnerup sulinerup ingerlanerani allannguutit sumiissusersiussavai.

ISN-imut missingiut sap. akunnerini arfineq-pingasuni tamanut ammasumik tusarniarneqartussaq tusarniaatissanngorlugu nassiutinnginnerani Soqutigisaqartut siornatigut taaneqartut apersuinikkut, ataatsimoortunik apersuinikkut/suleqatigiinnikut aamma/imaluunniit innuttaasunik ataatsimiititsinikkut ilanngutitinneqassapput, taamaalilluni qularnaarneqassammat ISN ilisimasanik nutaanerpaanik imaqarmat aamma suliniummut pingaarnerrullutik Soqutigisaqartut eqqasuuteqarnerat assigisaalluunniit pillugit saaffigineqarnissaat. Aamma ISN-imik tusarniaanermut sap. akunnerini arfineq-pingasuni ingerlasussamut atatillugu nalunaajaaqqissaarniliortoqassaaq.

COVID-19-ip nunarsuarmi tunillaassuunnera massakkut atuuttoq takkulluni ataatsimiinnissamik, suleqatigiinnissamik assigisaannillu killiliippat, taava taakkuninnga suliniarnerit internet-ikkut oqarasuaatikkulluunniit ingerlanneqassapput.

6. NAQITAT TIGUSIFFIUSIMASUT ALLATTORSIMAFFIAT

ATV-mik suleqatigiissitat (2014). *Kalaallit Nunaanni aatsitassanik ineriartortitsineri teknikikut iliniarnermik aamma piginnaanernik inerisaaneq.*

Copenhagen Economics (2012). *Mining and sustainable economic growth.*

Inuussutissarsiornermut, Suliffeqarnermut Niuernermullu Nalakkersuisoqarfik – Namminersorlutik Oqartussat (2015). *Suliffeqarfik toqqissisimanartoq – sulineriut periusissiaq 2015.*

Inuussutissarsiornermut Suliffeqarnermullu Naalakkersuisoqarfik – Namminersorlutik Oqartussat (2020). *Suliffeqarfik pillugu nalunaajaat 2018-2019.*

Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfik – Namminersorlutik Oqartussat (2015). *Kalaallit Nunaanni atornerluineriut aningaasartuutit.*

Folketinget (2020). *Nalunaajaat 2/4 20-meersoq naalagaaffeqatigiinneq pillugu 2020.*

GAM (2021). *Project Description Majoqqap Qaava*

Grontmij (2013). *Inuiaqatigiinnut sunniinermik nalunaarusiaq - TANBREEZ-ip aatsitassarsiornermik suliniutaa, Tanbreez Mining Greenland A/S.*

Grontmij (2013). *Social Impact Assessment for the ISUA Iron Ore Project for London Mining Greenland A/S.*

Høgedahl, L., & Krogh, C. (2020). *Kalaallit Nunaanni sulisunik misissuineq (G-AKU).*

IFC (2013). *Good Practice Handbook – Cumulative Impact Assessment and Management: Guidance for the Private Sector in Emerging Markets*

Inuplan & Golder Associates (2015). *Greenland Social Impact Assessment - White Mountain Anorthosite Project, Hudson.*

Kommuneqarfik Sermersooq (2016). *Qeqertarsuatsiaat sumiiffimmi inuiaqatigiittut qanoq ittuunerat.*

Kommuneqarfik Sermersooq (2019). *Atuarfiit pitsaassutsimik nalunaarusiaat 2018.*

Kommuneqarfik Sermersooq (2020) *KOMMUNIMUT PILERSAARUT 2028 KOMMUNEQARFIK SERMERSUUMUT* (digital: <http://sermersooq2028.gl/>)

Kommuneqarfik Sermersooq (2020) *Atuarfiit pitsaassutsimik nalunaarusiaat 2019.*
Nuuttarnermut aqutseqatigiit (2010). *Kalaallit Nunaanni inuit nuuttarnerat – Kalaallit NUNAANNI inuit nuuttarnerannik misissuineriut immikkoortut pingaernerit eqikkaarneqarnerat.*

Naalakkersuisut (2012). *Inuuneritta II -Inuit peqqinnissaannut 2013-2019-imut Naalakkersuisut periusissiaat anguniagaallu .*

Naalakkersuisut (2014). *Kalaallit Nunaata 2014-2018-imut uuliamut aatsitassanullu periusissiaa* .

Naalakkersuisut (2018). *Ilinniartitaanermut Pilersaarut II – Uddannelsesplan II*

Naalakkersuisut (2018). *Killiliisa, Naalakkersuisut kinguaassiuutitigut innarliinerit akiorniarlugit periusissiaa, 2018-2022.*

Naalakkersuisut (2020). *Kalaallit Nunaata aatsitassanut periusissiaa 2020-2024.*

NIRAS (2010). *Aluminiumimik suliniutip aningaasaqarnikkut aquunneqarnera.*

Oxfam (2002). *Tunnel Vision – Women, Mining and Communities.*

Poppel, Birger (2006). *Issittumi inuunermi atugassaritaasut pillugit misissuineq, SLiCA – suliniut sanilliussisoq naalagaaffinnullu arlalinnut atuuttoq.*

Aatsitassanut Aqutsisoqarfik (2019). *Kalaallit Nunaanni aatsitassarsiornermik ingerlatsineq 2019 – suliarineqartunik allaaserinninneq.*

Shared Resources Pty Ltd (2018). *Inuiaqatigiinnut sunniinermik nalunaasusiaq (suliniut Kuannersuit, Greenland Minerals Limited og Greenland Minerals & Energy A/S.*

Akilerarutitut Atugarissaarnermullu ataatsimiititaliaq (2011). *Pisortaqaarfik.*

Akilerartarnermut Aqutsisoqarfik (2018). *Kalaallit NUNAannut nuuttunut ilitsersuut.*

SRK Consulting (2020). *Preliminary Economic Assessment for the Majoqqap Qaava anorthosite deposit, Fiskensæset, West Greenland.*

Statens Institut for Folkesundhed, SDU (2019). *Kalaallit Nunaanni inunnik misissuineq 2018 – I-nuunermi atugassarititaasut, inooriaaseq aamma peqqissuseq. Takussutissaq ukununga ersiutit uunga inuit peqqissusaat.*

The Asia Foundation (2008). *Incidence of trafficking in persons and prostitution at mine sites in Mongolia.*

True North Gems (2011). *Qeqertarsuatsiaat pillugit takussutissiatigut nalunaarusiaq oqaaseqaatitaligaq issittumi inuunermi atugassarititaasut pillugit misissuinerup(SLiCA)p, Kalaallit Nunaannut tunngasortaanik tunngaveqartoq Qeqertarsuatsiani rubinisiormut SIA-liornermut atatillugu.*

True North Gems Inc. (2014). *Inuiaqatigiinnut sunniinermik nalunaarusiamut missingiut Aappaluttumi Rubinisiormut atatillugu.*

VIVE (2020). *Kalaallit Nunaanni ilinniartitaanermi unammilligassanik misissuineq.*

Watkinson, P. (2009). *Nalunaq Gold Mine – Social Impact Assessment.*